

המציפה

עתו שבועי

רכר עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

..... יוצא לאור בכל ערב שבת

מחיר החתימה על המצפה עם
ההוספה הספרותית החדשית:

באוסטריא-אונגריא:
לשנה 7 כתרין
לחצי שנה 3.50
לרבע 1.75

באשכנז:
לשנה 8 כתרין
ביתר הארצות:
לשנה 9 כתרין — 9.50 פראנק.

על "המצפה" בלי ההוספה הספרותית
אין לחתום.
אין הנהגה מהמחיר.

מחיר מודעות או הודעות לנפטרים
לפי גודל השטח.
ברכת מו"ט חצי הכתר. בראש הגליון
שני כתרין.
גליון בודד 12 קרן.
מכתבים בלתי חפשים לא יתקבלו.
כ"י, שלא נרפס, לא יושב לבעליו.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כי אם גם שם
מקומו הקודם.

האדרסה לבית המערכת ולארמיניסטרציה:
„Hamicpe“
ul. Sw. Sebastyana 32, Kraków.

Kraków, 19 Padziernika 1906.

גליון מב

קראקא א' דר"ח השין תרס"ו.

בשמוח כל הארץ.

המניסטר לפינין ד"ר פ. קוריטובסקי הוכיח
בהרצאתו במועצת הממלכה באותות ובמספרים,
כי עשר אוסטריא הולך וגדול, העסקים משתגשגים,
ההכנסות מתרבות, עבודת האדמה, ההרשת והמסחר
מפריחים, אין פריץ ואין צוהה, הכל שמחים. המסים
הננכים הם קנה המדה, למוד על ידם את רכוש
העם בכל עת. היו ימים שלא הספיקו המסים לכל
הוצאות הממלכה, והממשלה היתה מוכרחת להוציא
שטרי חוב להשלים את החסר. ואף כאשר התאימו
יחד ההוצאות וההכנסות לא הספיקו עוב המסים
להוצאות בלתי קבועות, לבנין דרכים, מסה"ב
ותעלות-מים: לאלה נצרכה הממשלה תמיד למלוות.
עתה יתרות ההכנסות הרבה מאד מכפי שהעריכה
הממשלה מראש ובכל שנה יש עודף גדול מאד
ואין צורך עוד לממשלה ללוות כסף אף להוצאות
בלתי קבועות. אוסטריא העשירה! אשרי הארץ
שככה לה! הכל מרויחים היום יותר. כל המרי
המלאכות וההרשת עלו במהירות ובעלי המלאכה
והחרשת עשו יד אחת ויעלו גם הם מחיר פרי
עבודתם ולא כפי המדה הראויה, כי אם הרבה
יותר מהוצאותיהם היתרות ויעשו עסק יפה על
חשבון אחרים. זאת ראו הפועלים וירדשו גם הם
יותר, וגם זה שב להיות סבה ליקר כל סחורה.
נבולי הארץ סגורים בפני בהמות מהוץ לארץ
ועובדי האדמה בארץ ירדשו בעד בהמתם מחיר
אשר לא פללו גם הם לפני שנים אחרות ויעשירו.
וכן הכל ביקר. היקר מאמיר ומציק מאד לאלה

מן העם, שאין להם מה להוקיר משלהם, כלומר
אלה שאינם עושים שום סחורה: הפקידים, המתוכים,
הסוחרים הקטנים והתלויים באויר. אך בעד הפקידים
תראג הממשלה; בשנה הזאת הוסיפה על שכר כל
הפקידים המשרתים וגם שכר הכהנים תרבה. רק
בעד הסוחרים הקטנים אין מי לראג. להם אין מה
להוקיר. הם קונים ביקר ומוכרים ביקר ולהם לא
ישאר יותר. משא היקרות רק עליהם עמום.
הוצאותיהם גדלו פי שלש והכנסותיהם לא השתנו.
הם יכולים רק להשוך מפיהם במלאותם חובתם
לאחרים. מי שיש לו להם, אין לו בנד, מי שיש
לו בנד אין לו להשיא בניו ובנותיו. וכה ירדו
לתהום העוני מטה מטה עד אשר יסתפחו למחנות
המטילים עצמם על הצבור והמשליכים מעליהם
עול הבושה לפשוט יד.

איננו צריכים לבאר, כי בין הסוחרים הקטנים
ימנו רוב היהודים בגליציה ובבוקבינה. בשמוח כל
הארץ אוי ואבוי להם. הכל צהלים ושמחים מרוב
כל בעת ההצלחה באוסטריא, שהשכיל המניסטר
לגלותה בקהל, והיהודים נאנחים ונאנקים מחסר כל.
אך כל עני ודל בצר לו יש לו אל מי לנוס
לעזרה. האכיון, שאין לו כל, יפשוט ידו אל העשיר
ואל הבינוני, הפועל הרל, כאשר יחסרו לו צרכיו,
יפנה אל החברה, שהוא חבר לה, אל קופת החולים
או ידרוש מבעליו הוספה על שכרו, כאשר הוצאותיו
רבות עתה. בעל המלאכה, כאשר יתהיל להרגיש
עול היקר הוא מתחבר להכריו הרומים לו וכלם
יחד יטכסו עצה, יעלו מחיר עבודתם יקלו תנאי
המלאכה, ישתתפו בקניית החמר ועוד, הפקידים

יצעקו באזני הממשלה נותנת העבודה ומועצת
הממלכה תריב ריבם עד שתעשה הממשלה דרישתם
הצודקת.

ובאזני מי יצעקו הסוחרים היהודים? אל מי
יפנו לעזרה? הוצאותיהם מתרבות, שכר הדירות
הרב אוכלם בעש, כל צרכי הבית מהירם פי שנים
מאשר היה ומשכרתם לא השכיחה מאומה, הם
אוכלים את בשרם ואין מנתם ואין תקוה. רבים
מהם ישלחו בעולתה ידיהם מתוך דחקס וירדו שחת
ורובם ירדו שחת נקיים, יגיעו ועוד תמתם בס.
היו כמה צער, כמה אנהות של יאוש, כמה לילות
עמל, כמה ריבות משפחה מתוך תקלות, שאין חיב
בדבר רק הדלות, ואך מאפס עצה כל אהר מן
המשפחה תולה בחברו! לעני עמנו אלה דברי
המניסטר קוריטובסקי הם לעג לרש, כוז לאוכד
עצות. הנקל להם להתרעם בצרתם על אבותיהם,
שלא למדום מלאכה ויעובום ביד המקרה, אבל
בוה לא יושעו. מדוע לא יהיה לאמללים העוובים
האלה אף למי לתנות מצוקתם ולהועץ על עניניהם?
האפסה באמת כל תקוה לחלכאים האלה?
הלא גם להם אפשר לעשות מה שעושים אחרים:
להסתדר! „המצפה“ דרש ימים רבים אספת בעלי
בתים בינונים מכל המדינה והסתדרותם יהי. דבר
לא יצא אל הפועל, כי היהודים לא יוכלו לעשות
מאומה ומנהל אין לנו. אבל נתחיל את הרבר במדה
קטנה. אפשר ליכר בכל עיר ועיר חברות קטנות
של סוחרים לתכלית עזרת איש את אחיו. הסוחרים
צריכים למנן משלשה צדדים. מצד אהר נגד הממשלה
בענין המסים, מחיר הולכה במסה"ב, שביתת יום

לא תנוה. תנועה בלפי מעלה מעין פריסת שלום
למחצה לשליש ולרביע שלא בכונה או על פי מעוה...
הכלת הרקיע הולכה הלוך וחסיר עד שנדחתה לגמרי
מפני העבים העולות ומתפשמות, עולות ורודפות זו
אחר זו ומצטרפות זו עם זו. והשמים נועמים, נראים
כעין כואבת, שאינה יכולה להכיט בפני החמה, כעין
דולפת, שנלקה ונעבר הלובן שבת ונשרו ריסייה ומטלית
פרוסה על גבה...

ושני אנשים הולכים במרוצה ומפסיקים בכל
פעב. הולכים פחות פחות מד' אמות כבעיר שאין בה
ערוב. אני רואה אותם וידוע, כי אינם עומדים לכהף
או לפוש בעלמא. הכרה פניהם הענה בס, כי לא
יפנו לבס לבטלה ודוחקים הם את השעה כאומר „אם
לא עבשיו אימתי“?

הם פושטים יד ונוהגים וחוזרים ולוקחים, הולכים
הם לדבר מצוה, גובים מעוה. והם הובעים חלקם בפה
מבל אדם שהם פונעים בשוק „אלימה נוסעת עם שתי
בניתיה לאמריקה. היא מגולי רוסיא, עם שרידי חרב.
זה שני שבועות היא יושבת פה, כלתה פרוטה מן
הכיס. יתן כבודו כפי שיש לאל ידו, המצוה גדולה“.
ראיתי את פני העוסקים האלה, הכרתי בס, כי אינם
ווינאים מלידה ומכמן. נוסח הביעהם היה בחטיפה
על פי רגש, על פי הפשט הפשוט של „עמו אנכי

חסרי-קד פיוטי, תרבים ופשוטים
והענינים שרפצו באש של מעלה.
מביטות בעתיד סביל בקיילה...
ודאגות ישנות דוחקות ודוחות —
ימתכניץ הלב ומתקטנות המוחות...

א. ל.

רשמי מסע

א. להיות או לחדול.

מאת ר"ד יעקב נאכט (פאקשאן).

ווינא. רוח סיעה ומער מנישב בחוקה, מטאמא
את פני השוקים והגגות, מוליך ומביא דשאיכ ואלנות
מבלי הרף עד שהענפים הרחוקים נעשו קרובים וכל
אחד ואהר דוחק את רגלי חברו. הוא מוריד ומעלה
ומטלטל בערבוביא את כל הצבור והכנום באמצע
הרחוב, בצדדון ובקרן זווית. ואבק רב מתמר ועולה
כעמוד החזור, ושב ונה על הבהים הגבוהים והשפלים,
על דרי מעלה ודרי מטה, כלי משטר וסדר, כאין
הבדל ופרוה. הולכי דרכים עצמו עיניהם וירוצו
במנוסה, ידם אוזות במצנפה פעם מלפניה ופעם
מלאחריה, לכל אשר יסב הרוה בלכתו. בכל אופן היד

פיריטון.

אחרי החג.

התנים עברו, התפלות נדפו,
האתרוג נתביש, התקנים נחשפו,
הסבב נתפזר, הסקה נפלה,
והזמה בחוצות הרנה ביללה.
ותפלת הנשם קצאה תנינה
ועושה שר-מטר מלאכתו באמנה —
ונבש כל ציץ, וכל אלה נבלת
ובשרון יתרו פני תבצלת —
וההוד וההדר שבתוך הלבבות
מתי גם הם קענפי העבות.
ומקנה והתלבוט באפלה לוטות.
קמדי בעלי ערכות תבוטות.
וישראל טס בטיסה אחת
משמים ממעל לארץ ממתת...
מעולם-אצילות לעולם-עשייה.
לעולם המלא עמל ויניעה.
מתי הרוח לחיים פעוטים.

החרשה פרסם ספר גדול בן ג' כרכים המכיל רשימות יומיות, שרשם אביו בזמנים שונים. הפרסום עשה רושם גדול ויעורר תמחון. מצד נגלה ענין הסכסוך שהיה בין ביסמארק ובין הקיסר ווילהלם השני. ביסמארק בקש בנכליו לעבור על הברית עם אוסטריא ולהתחבר עם רוסיא לרעת איסמריא והקיסר לא אבה לעשות כן לממלכה בעלת בריתו. שם כתובים כל פרטי הסכסוך וכל פרטי הפוליטיקה האשכנזית מיום ההתחבר לממלכה קיסרית חדשה עד יום מות האהענלאהע. דבר הפרסום חרה לקיסר אשכנז ויקצוף על בני הנסיך, שעשו מצות אביהם.

על המצפה

אמן בעל כרח.

לא, אבל סוף סוף מתקרבים ובאים. "במקצת ובעל כרח", אבל מודים הבה ועונים אמן ושכים אלינו הני "אלפרעדיס" ו"מארימיצים", שהתנכרו לעמם עד בה, שכפרו ב"עברו" והתיאשו ב"עתידו", הני "בני דת משה", שהמקרה האכזר רחמנא ליצלן הביאם בכריתו, ואילכ את רתו לא ידעו וחקיו אינם עושים. האדונים האלה אשר לבשתנו ולאסוננו לקחו ימו את היהדות הרשמית במונופולין והמה רוב מנינה ורוב בנינה בהנהגת הקהלה, החברה כ"ח וחברת "חובבי" ציון — בלשון מני נהור — הנוסדה וקיסת פה לכל הפחות על הניר זה איזו שנים, המה ראו לפתע פהאם את החובה לעצמם לצאת ממחכימא ב"קול קירא" לעזרת אחינו המוכים והנרדפים הנדפס בעתונם רבים ושונים והמעורר לצדקה, להבין לאיה האופטליים מקלט נאמן בארץ ישראל! — לפתע פתאם קמו האנשים האלה כאיש אחד משנהם הארוכה, יהי זאת מפני שהבחירה להקלה פה ממשישת ובאה ויש בזה כווי לפים את הציונים, או מי יודע, אולי באמת נפקחו הפעם עיניהם לראות נכחה, אולי באמת לשמע הרציחות הנוראות, אשר אם לב אכן הוא נמוח, היה גם להם נלוי-לב-יהודי, אם כה וכה, אם שלא לשמה אם הודאה במקצת ו"על כרח", סוף סוף על ידי הודאתם הפומבית ב"עמם", בדברם על "עמם" היהודי ולא על "בני דתם", זו הפרוזה השדושה, וע"י אדיר חפצם ליסד לו מקלט "נאמן" ו"בארץ ישראל" אנו רואים ומוציאים כזה לעצמו הלך טוב של התקרבות אלינו, ר"ל להפרוגרמה הבולית ועל זה וראי אנו שמחים. לא נריב אתכם כעת, להזכירכם עונות ראשונים, ולא מעטים ולא קלים, שחמתם כיוודעים ובלא יודעים לעמכם האומלל בכלל, ובפרט שחמתם נגד המורם

ההוצאות וההכנסות של ממלכת אוסטריא בשנת 1907. המספרים גדולים עתה מאשר היו בשנה הזאת בשכעים מיליון כתר, זוהי תוצאת המכת מצב הכלכלה של יושבי הארץ בכלל. הארץ תתן יכולה במרה מרבה, ועיבדי האדמה יקחו מחיר טוב בעד פרי אדמתם ופרי בהמתם, חרשת המעשה התפשטה, התן עבודה לעמלים ושכר טוב לעוסקים בה, כי מצאה לה גם שוקים חדשים. לכן גם הכנסות הממשלה הרבינה. סכום ההוצאות הוא 1,890,871,000 כתר וסכום ההכנסות 1,892,501,000. ההכנסות יתרות על ההוצאות בכסום 1,629,000. תקן מיב מאד תקנה עתה הממשלה בכלכלה הממלכה בגלל התרבות ההכנסות. ההוצאות הגדולות לבנין מסלות ברזל, דרכים, העלות-מים ותקון שפות הנהרות לא נכנסו עד כה לחשבון ההוצאות הרגילות, כי אם לחשבון בפני עצמו, שוקפתו הממשלה בכל שנה במלות. חובות הממשלה היו הולכים וגדולים ובעלי ההון תחת לעשית עסקים בכספם או לתתם בעסקא לבעלי עסק, קנו רק שמרי הערך החדשים ויפקיעו הון רב מהמסחר והחרשה. עתה יש לאל יד הממשלה לסלק את כל הוצאותיה בכסף מזומן מן ההכנסות המובות והקבועות ולא תיציא עוד שמרי מלוח (רנמיס) חדשים. הכנסות שנת 1906 היו רבות מאשר נקבעו בהחלה. מן העודף הזה התן הממשלה ל"ז מיליון להרבות מכשירי מסלות הברזל, שלא תחסרנה עוד עגלות כמו עד כה, שזה גרם אכזר זמן וממון הרבה. שבע מיליונים תתן מזה ליסוד קליניקים בבתי החולים, שש מיליונים ליסוד קופה מושהפת לאגודות חברות האומנים. המניסטר הכטיח, כי יתחיל לפרוק את עול המס הכבד מעל הכתים ומעט מעט יגרע המס הקשה הזה.

חוק תקון הבהירה. הועד הממונה על עבוד החוק החדש במרם יבא שנית לפני המועצה הכללית מקשה ללדת. במרם יסיר מכשול אחר והנה מכשול חדש. זכות בחירה כפולה, שדרשו הפולנים והקליקלים, נדחתה והאשכנזים דורשים שקיום חלוקת המחוזות לבחירות או לעשות שנוי בה יהיו מעונים רעות שני שלישי הבית. הם רוצים להיות בטוחים, כי המנדטים, שיש להם יותר מהמניע להם לפי מספרם, יתקומו בידם לעולם ולא יוכל רוב סלבי לשוב לקחתם מידם. גם הפולנים רוצים בחוק הזה, למען יתקומו בידם המנדטים, שלקחו להם בהקפם פי שלש מאשר לרותנים. הממשלה משהדלה לעשות פשר, להגן על מספר המנדטים מספר שנים קבוע בשני שלישי הבית ואחרי כן יוכלו גם פחות משני שלישים לשנות. הדבר לא בא עוד לירי נמר.

נכחי תעמלת מפוליטיקה ישנה. הנסיך אלכסנדר האהענלאהע בן הקנצלר השלישי של מלכות אשכנז

א, חקים מעיקים וכו'; מצד שני נגד בעלי החרשת ואדירי המסחר העושקים את הסוחרים הקטנים; מצד שנישי נגד המשרתים והפועלים המסודרים, שגם הם עושקים לפעמים אף אדונים עניים מהם. איש אחר אינו יכול לעמד בפני מציקים אדירים וחוקים ממנו משלשת הצדדים ההם, אבל הברת סוחרים תוכל ותוכל. מה שנבצר מזה יש ביד אחיו ומה שקשה לכלם לא יקשה לחברה שלמה. אין צבור עני ואין צבור חלש. הברת הסוחרים תוכל לקבוע מחיר כל סחורה כאופן שלא יעבד שום אדם לריק וכוזה יתנכרו על היקר המכלה הון כל איש, שאין לו מה להוקיר.

הברות כאלה אינן קשות כלל ליסדן ואין זאת כלל הצעה חדשה. כבר היו חברות כאלה כערים שונות, אבל במלך כוהסר מנהיגים הנונים או מאשר העמיסו על החברה יותר מאשר יכלה שאת. דרך אנכ כקשו המיסודים לעשותה גם לקופת הלוואה, גם לחברת אהריות, גם לחברה ממוציאה עבודה, על כן נלאו להוציא הכל אל הפעל. להכליות גדולות כאלה נהוין גם הון רב ובהיות הפרוטה בלתי מצויה בכים סוחרים קטנים לא יכלו החברים למלאות חובתם והתכרות במלך. על מיסדי הברות כאלה לשים נגד עיניהם: תפשת מרובה לא תפשת. אם ייסרו את החברה לכל תכלית מוכה שבועולם, שמח אדם יכל להמציא, אז לא ישינו מאומה. אם ימילו על החברים להשתתף בחברה בסכומים גדולים, אז לא יבא איש להשתתף ואף אם ישתתף ילאו בזמן קרוב. תכלית החברה אינה צריכה להיות רק הגנה על האינטרסים נגד שלשת הצדדים, שהסוחרים יסבלו מהם. ולתכלית זאת אין על החבר לתת רק דבר פועט, איזו פרומות ככל חדש ההוצאות ההנהנה וזה יתן אף העני, אם ידע שיהיה לו בפני מי להתאונן בצרתו ולקוות לעזרה. חברות הלוואה ואחריות הן ענין אחר ויוכלו ליסדן בפני עצמן, אם ימצאו מבינים עליהן.

אם תרבינה חברות כאלה כערים שונות, אז נוכל לבקש עצה לחבר את כל החברות הדומות לאגודה אחת ואז נוכל לעשות הרבה גם במקצוע זה וגם במקצועות אחרים, כי אז תהיה לנו מפלגת בינונים גדולה ועצומה.

ענינים מדינים

ההוצאה וההכנסה. המניסטר לפיננץ ד"ר קוריטיבסקי הציא במועצה הממלכה על אדות

אדם וכרבים כן הגדילו את העיני והמצוקה. ובצר להם והבישו על פני הימים השלום והשקטים. אבל סוף סוף נתמלאה סאת יגונם, הגדישה המדה, וחפצם לצאת מן המצר האיין בס כל כך עד שנורו אמר: הקץ בא. הקץ לשבתנו פה על היבשה. נפרוש אל הים והחיים יראו לנו פנים שוחקות. ויבנו אניה גדולה ויקראו לה "חדות הים" (מעערעס-פריידע) ויורדו בה. אבל "חדות הים" היתה "לצער היבשה". יושבי היבשה הביאו אתם אל האניה סאונם, יגונם ואי-מנוחתם. ובכר היה המשא הזה כל כך, עד שגם הים לא יכל שאתו, והאניה חשבה להשבר ותרד מצולה. וגלי הים שבו ויכסו את כל הכא אל תוכם, וירגזו תהומות. ויושבי היבשה ראו, כי פני הים השקטים הולכים ומשתנים, אין שלום. התכלת העמוקה שבהם קבלה תאר של דשן כהה, מלא נוני עצב. וגלים נתזים בשצף קצף וישפכו חמתם על כל יורדי הים ויושבי החוף. הים היה כיבשה, רגז וקצף ואין נחת. ויושבי היבשה הבינו אותו. ראו בו את אסונם הם וידעו את מרי שיחו.

ובאחד הרחובות מן הצד בית קמץ וצר. על בתלו הסמוך לרשות הרבים אותיות עבריות: "חלב כשר", הלכתי שמה. חנות קמנה. על השלחן עומדים

כאמצע הרחוב בין נברא לנברא, אי אפשר לך ואין אתה רשאי לפסוע עליו ולדחותו בלך ושוב. הלב דופק, ההרגשות ערות, והיד רוצה להושיע. והעוסקים הולכים הלאה בזריות ובכונה. יודעים הם, כי חיי משפחה שלמה תלוים בהם. והרוח מנסר, דופק ומרעיש, כאלו רצה דוקא לסגור עליהם הדרך, וחוזר ומשמיע קול גערה, פוחת והולך מוסף והולך. וקולו משונה מבהיל ומפחיד. דפיקת הרוח היתה לי כהכאה גדולה בכנור החיים, כנור של אבל, הקולות היואים מהכנור הזה כאלו חזירים על הדברים: אשה אלמנה, בנות עובות, שרידי חרב, אמריקה, רוסיא... ובאלו נקבצו באו הקולות האלה מארבע כנפות הארץ ורוחות מספרות זו עם זו לאמר: אין זה צער פרמי, הוא צער של רבים, של אומה שלמה ההולכת, הולכת וגולה... ולאן? לאמריקה... ובמה? במדת הרחמים... וגלי הדינאי זועפים וקוצפים, נדים ונעים הנה והנה, רצוא ושוב. תלמים תלמים נראים על פני המים, אין מנוחה, אין שקט אף רגע. ואני זוכר את האגדה ע"ד הימים. בימים מקדם היו הימים והנהרות הגדולים שקטים ושאנים. וזיו ונגה להם בראי מוצק, שבו התראו פנים השמש, הידח והככבים ככל הודם והדרם. הרוח עוד מרם הפריע את מנוחת הים ולא הניע אותו אף זיו כל שהוא. וכיבשה כבר פרו ורכו בני

בצרה". בופים לצדקה לפי שהלב מצוה. אינם יודעים את הנוסח החדש: "חברה נגד הולכי נמושות" וכו'. אינם בקיאים בהש"ע החדש של הלכות צדקה: רוצה אתה במשען כסף או שוה כסף כפרומה או שוה פרומה, קח דיו וניד וערוך בקשה לפלוני ופלוני ישלחה לפלוני ובן הלאה ממשרה למשרה ממדרגה למדרגה, סחור סחור, וביום זה לחדש זה בשעה פלונית תבא אל הלשכה. ביום זה לחדש זה דוקא. בשעה פלונית לא פחות ולא יותר, כפי שמודיע העתון. אל תאחר המועד, אם רוצה אתה כאיזה משען, לדבר עם ראש החברה או כיוצא בו. באותה שעה נפתחים שערי רחמים והבא לאחר זמן הפסיד. הכל תלוי בחדש זה, כיום זה, בשעה זו. גם ההרגשות סרות למשמעת, הולכות על פי הסדר, כמין חשבון ומספרים יבשים. אסור למדת החמלה והחנינה לפרוץ נגד ביום שאינו שלה... הכל כזמנו. לבל עת וגם להרגשות ומדת הרחמים. כך הוא מעמו ונמוקו של הש"ע החדש, להלכות צדקה. ובשראיתי מדת הרחמים מתגלגלת בשוק, בלי כחל ושרק, בלי עת ושעה קבועה, בלי הקדמה ופרוודור, ידעתי כי אין זה מן הנמום החדש. זה הוא נוסח ישן. "אין בודקין לכסות ולמונות... כל הפושט יד גותנין לו". אתה רואה את האסון בחדרי חדרים או בשוק, אתה מוצא אותו בקרן זוית או

מתוך קנאה, שענים רעה לראות כישראל גדולה כזו הנראה במשפחה פרידמאן ואלה, הלברליים קני יהודים, מתוך בושח לראות שהיהדות עורגה פורחת ומתקמת ככה רבנים כאלה, בעוד שהסופרים ההם מתאמצים להכחידה ולכחש בה. אבל עלינו לראות בעינים אחרות על ענין יהודי ועם מעריצי הנפטר נקונן: נפלה העטרה נלה כבוד מישראל! — הרב הסאדאנוראי הזה לא צבר הון, בי פוזר הרבה לצדקה גם המצוק ברוסיה המעיט הכנסותיו. בן נ"ג שנה היה ובנו הבכור הוא בן י"ט. הנציבה.

מהעלם הציוני.

אספת פועלי ציון בלבוב. בשכוע שעבר היתה בלבוב האספה השלישית של "פועלי ציון" באוסטריא. נאספו צ"ב צירים, מלבד חברי הועדים ואורחים מרוסיה ופולין. בדו"ח נראה, כי ישנן עתה לפו"צ באוסטריא ל"א חברות וכחמשים אנודות מקומיות ולכלן כארבעת אלפי חברים. כשביל זכות הבחירה הכללית הקהילו פו"צ שמונים אספות גלויות ומאטים אספות סתר. ההסתדרות מכרה שני אלפי שקל בשנה שעברה. בכל עיר ועיר התאספו פו"צ ביום המלא שתי שנים למות הרצל. לנשפי אבל גם התאספו בכל מקום לדרישות מדעיות ויהודיות. בכל שעת הכשר עשו פו"צ הפגנות גלויות, כמו בשביל זכות בחירות שוות, נגד מלוי כסף לרוסיה, נגד אספת הבוגדים בלבוב. לרגלי המלשינות הידועה של הכונדים בפלה הממשלה את כל חברות פו"צ ואת ההסתדרות ובכך זאת עלתה כידם ליסדן שנית והן מקימות מאת חמשתלה. יש להסתדרות קופה כללית, לתמוך בידי חסרי עבודה. שכיחה מעבודה הכינו בכל הערים הגדולות. בכמה ערים הנהיגו פו"צ באחדותם לסגור את בתי המסחר בשעה ח' בערב. מן החלמית האספה יש להזכיר: האספה הכיעה חתמה למרידה הרוסית ולגלחמים בעד החרות בכל הארצות, ותדרש מאת בעלי ההגנה העצמית, להוסיף להלחם בכל שוד ורצח. הנעשים ליהודים מאת ממשלת הרשעה. האספה דרשה מאת כל פו"צ, לאסוף כסף בעד שדודי היהודים ברוסיה ובעד ההגנה העצמית. האספה החליטה, כי יבא הועד בדברים עם ועדי המדינה הציונים. לחלק את מחלקות הבחירה לקנגרס באופן שיוכלו פו"צ לבחור צירים מיוחדים. בתוך ההסתדרות יתחלקו בעלי מלאכות שונים למחלקות מיוחדות. גם הפועלים הצעירים יהיו מחלקה מיוחדת. הם בקשו דוקא הסתדרות מיוחדת במעמם דחוקים (הפרסיפוליומוס היהודי). בדבר הפרוגרמה החליטו, כי שם ההסתדרות הוא "מפלגת פועלים יהודים-סוציאליים" פועלי ציון, כמו ברוסיה. —

שם מאשר ככל ארצות הבל, כי היא, עכ"פ במדה ידועה, גם חרות הנפש, אין היהודים מכרחים שם לכחש בעמם, כי אין שם עם מושל כלל. וע"כ רק שם יש להם אפשרות לבחור בציר לאומי למועצה הממלכה ולועד המדינה וגם למנות ראש האזרחים יהודי בעיר הראשית. במדינה האיריאלית הזאת יושב גם האלוף היהודי מביה פרידמאן. הוא אינו מלך, לא נסיך ולא דוכס. אבל למה, תארים אנכרוניס כאלה? בני עמנו בזמן הזה ילענו להארי בכבוד והראיה: הלא הם נוהגים לכל בוג ריק ופוחז, לכל נבזה וחרל אישים את התארים "מורנו", "הנגיד" (הרצוג), "הנביר" (נסיך), "הקצין" (פלדמרשל), "המאה"ג", "הנאוי" (מנהיג העם) ועוד; משמים הם ברודפי בכבוד ורק כפניהם... התארים האלה אבדו כל מעמם והכנסם בגלל ההשתמשה בהם שלא לצורך ושלא במקומם. את הרבנים ממשפחה פ. אין מעריצים קוראים כתארים כלל, כי אם בשמם הנדול מרבן ולכל היוהר "צדיק". ההיה לאברהם אבינו תאר נרול מזה? ובאמת אין שם מתאים לשלימים האלה מזה, כי אבותיהם נטרו את הנדולה לא בנכונותם ולא בעשרם, כי אם בצדקתם. ומה נדול בח המעלה השלמונית הזאת! השליט בכח בזה אינו צריך לא לצבא, לא לשומרי ראשו, לא לשוטרים, לא לדיפלומטים ולא לפקידים. מבט עינו דיו להחזיק עם שלם במתג ורסן ולא ימו מרצונו ימין ושמאל אף כחוש השערה ושלים אמת יהיה כל הימים בינם לבין עצמם ובניהם ובין אחרים. — אמנם ישנם עוד שליטים אחרים מן הסוג הזה בגליציה וברוסיה וגם מושלים בכח צדקתם, אבל אינם "פרידמאן" — איש-שלום — ואינם אוהבים את השלום ככני המשפחה הזאת, על כן לא זכו לכבוד ולגדולה כמוהם, שאפילו זרים ורחוקים מורים בהדר יקום. משפחת הרבנים האלה היא גם הטורנטית בכל משפחות הרבנים בישראל, הם אינם שונאים את החכמה ואת ההתקדמות, הם סובלים את כל הדעות, אם רק יש להתייחס עם ההורה. כי יודעים הם שאין לרת ישראל לרא מאומה מפני הדעת בדהות אחרות, כי בזמן הזה לא הרעת צורתה לתורה, כי אם אדרכה הקנאה היתה והרחה בשתי ידים את כל הדורש איה הקון. שאין לו דבר עם הדת. בקהל הרבנים מחרימי ביה ספר עברי לא באו בני המשפחה הנעלה הזאת, אף שנוסד בי"ם עברי גם בגבולם; זה נותן להם התעורה הטיבה בכל מעלות הצדיקים. בגלל מעלותיהם וישר דרכם אפשר לסלוח להם גם על עשותם את הרבנות לירושה מדור דור, אלו היו כל הרבנים בעלי הירושה כמוהם לא היו נראות התקלות הבאות בגלל הירושה. — העהונים הלועזים בכל הלשונות, שהביאו כלם מאמרים ארוכים על פטירת הרב מסאדאנורא, לנלגו על המשפחה הזאת וישימו את היהדות הנליצית לחרפה ולקלסה, אלה

ממנו, לזה הדגול מרכבות מנהלינו נ"ע. מחול לך "אלפרעד" ! מחול לך "מאריטץ" ! כי מחזיקים אנו במעוז ברברי חכמינו ז"ל שאמרו: "הבא לשהר מסיעין אותו" ! לפיכך נחשוב לכם לכבוד ולנו לאות לטובה גם את העובדא הקלה הזאת. אבל, נקרא באזניכם קול גדול ולא יסף: שובו שובו אלינו בכל לבב ! לרביע לשליש וגם לחציאין לא שמענו ולא נשמע אליכם גם הלאה, אל השלו את עצמכם ואחרים בשוא, כי אפשר ליסד מושבות בא"י כלי המשרטר, ו"מחנים" תוביח! אם באמת ותמים יש את לבכם להושיע לעמנו הנדרף, הנו תודה בהפרוגרמה הבולית בלה ! שובו שובו ונשובה אליכם, להועץ ולעבוד אתכם יחד, אם העיתם לא התעו! ולא התעו אחרים, אם שניתם לא תשנו עוד ! יאשא משלי ואומו :

יתרון לשנה ושב משגנה מהמורם באדם שלא שנה, והבוש להודות ועומד בשגיונו מורד במתכון! נכתם עונו ! ויין י. א. טורטשינר.

ר' ישראל מסאדאנורא וציל.

נפלה עטרת אלפי יהודים, בן העטרה. מי יודע אם כותבי דברי ימינו כדור אחרון לא יחזיקו את המשפחה הזאת כמשפחה שלמה בישראל, מושלים בגולה ! ובאמת המשפחה הזאת היא לא פחות ולא יותר ממשפחה שלמה, שבת מושלים. רגילים בני אדם להביט ממרחק, הרחק מאופקם ויעלימו עיניהם מהנעשה בתוך ד' אמותיהם. ליהודי הגולה מדה גרועה עוד מזו, הם משקיפים על כל דבר בעיני זרים, במשקפים שאינם שלהם ואין להם עוז להביט פעם בעיני עצמם הסבעיים. אלו נפקחו עיני עצמם לראות היו מהפלאים לפעמים לראות אצלם דברים שלא פללו ושהם מקנאים באחרים כעבורם. חוקרי "ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם וכו" שובחים כי יש גם היום ליהודים, אם לא לכלם, הלא לחלק מהם ולא לחלק הגרוע, מושל חביב, טוב, נאמן וישר, שוכחים שאפילו בימי נדולתנו לא היה שום מלך ישראל אהוב ונערץ ומרום מעבדיו ככל לב ונפש באלופי ישראל ממשפחת פרידמאן. אמנם אין ממשלתם מדינית, אינה מהחרה עם ממשלה הארץ במאומה, כי לא מן העולם הזה היא. אבל בכל אופן שלטון הוא ואם יש זכות להבין את המליצה "מאן מלבי רבנן" כמשמעה, רק על הרבנים האלה נוכל להשתמש בה. ובסא השליטים האלה אינו עומד מעבר לנהר סמבטיון ולא מתחת הרי חשך, כי אם במרכז יהודי, במדינה באירפה התיכונה המרובה כאובלסין יהודים מכל ארצות הבל, בבוקובינה, שחרות היהודים בה איננה חרותה על הניר לבד, היא רבה

לראות את בעלי לנחמו ולהרגיעו ולתת תקוה בלבוב. אבל כל עמלי היה לריק. רק דרבתי על סף הבית ויפגעו בי השומרים לאמד אין רשות להבנס לפנים. עוד לא נראה שום שנוי לטוב במצב בריאת בעלך, עודנו מספר לפני כל איש ואיש המעשה הידוע, שנקרו עיני בתו ויפצעו את מחה, עודנו מחזיק בתמתו, כי לקח כחוק יד הנה, והוא מספר, כי עיניו ראו ברעה אשר מצאה את אחיו מיד הגזלנים וקובעי נפש היהודים. את הדברים האלה ישנה וישלש לפני כל איש ואיש מאתנו ומצות הרופא עלינו חזקה לשמרו מאד, לבל יהי לו שיח ושיג עם איש זר ויבלע למצב בריאתו. אני לא דאיתי את בעלי שלשה ירחים עד אשר הוכח במבאוב על משכבו ויחלה את חליו אשר מת בו. כשעה לפני מותו נקראתי לבא אליו, הוא ספר לי את כל המוצאות אותו, כי כל השומרים ומבקדי הבית התהלכו אתו כעם איש משוגע ע"פ מצות הרופאים. הדבר הזה היה לו למפח נפש, והוא הסב בחליו אשר ימות, בו. אין כל תקוה נשקפה לו. כל הונו אבד בענין רע, כי לא היה מי ידאג לו, והוא בקש ממני, כי אקח את כל אשר לי לצאת מעיר הדמים הזאת וללכת אל ארץ נבריה. עוד ולגו עיני דמעות על האסון שקרה לו ולאחיו היהודים, עוד נשיקה אחת וברכה הפרידה, עוד אנחה אחת גדולה, ששכרה כל גופו —

כהם עיניה ויפצעו את מחה לגזרים. המסמרות האלה הלזים על לבה לזכר המקרה האיום הזה, ובשעה שהיא ממשמשת בהם עיניה זולגות דמעות. כאשר החלו כביכול לחקור ולבדוק אחרי ההורגים והרוצחים היה גם בעלה בין אלה שנמנו להעיד עדותם בפני בית דין. ראו זאת אלה המהפכים בנכות הרוצחים וייראו לנפשם. בעלה הוא איש נכבד ונשוא פנים מאד ועדותו תוכל להכריע את הכף, טבסו עצה, הוציאו עליו קול, כי משוגע הוא ממראה עיניו, ובבדי שלא יהיה רק רנון בעלמא הביאו אותו לפני אחד מרופאי הצבא. מדוע דוקא לפני רופא הצבא? לפי שההורגים היו מאנשי הצבא, לכן גם מי שיש לו עדות להעיד, אלא שיש חשש בדבר שמא לא ראה יפה יפה, לפי שדעתו אינה צלולה עליו, הדין נוהן שהעד יבא לפני רופא הצבא לבחון אותו ולבדקו. כך הדין נותן וברוסיה הכל לפי הדין הצדק והמשפט... הרופא עשה את שלו. משוגע הוא, אין כל ספק. ערב שבעות. הכל היה מוכן לסעודה, והנה מרכבה עומדת הבן פתח ביתו. שני אנשי צבא שאלו בזריות איה בעלי החולה ובתוך כדי דבור שמו ידיהם תחת ידיו וישיבו אותו על המרכבה, ויסעו אל בית המשנעים. יום יום דפקתי על פתחי בית-החולים, הפצתי

ספלים מלאים חלב. הין וחצי הין, בלי המדות מסביב. גאחד הבתלים מסודרים קרשים לארך ולרחב ועליהם חבילות קסנות של חסאה ונבינה ממינים שונים. בפנה סל קמן מבוסה בקש ונבבא. ביצים מונחות בתוכו. על הספסל בצדו איזו בברות. זאת כל החנות. קרקע הבית נקי מכל חלאה. עוד נשאר בו רשמים מהמים הנתזים על פני הרצפה לרבעה ולכברה. נכר הרבר, כי הקונים עוד לא הדכו לבא היום. ואשה בכח ארבעים יושבת פתח החנות. השומרת היא להקונים? חמכה היא לעוברים וישובים, שידרשו לשכנה? יובל היות כי מתחלה קבעה את מקומה באן לתכלית זו. אבל עתה ענין אחד מעסק אותה, ענין אחד לגמרי, שאינו עומד במגע ומשא ישר עם כל חפצי חנותה. בידה ספר, "המלט" ושקועה היא כל כך בקריאה עד ששכחה בודאי באותה שעה את חנותה ואת כל אשר בה. בשנכנסתי לחנות לא זיה ממקומה. אך כאשר שאלתי פעמים ושלש חלב נתנה עיניה בי ותפסק ממשנתה. הכרתי בה, כי לא הסכינה מתמול שלשום לשלוח במסחר ידה וכל חנותה אינה אלא "הוראת שעה". אחרי בקשתי מליחה שאלתיה ע"ד טיבה ומחוחה והיא ספרה לי כמו: בעלה היה מחשובי עיר קישינב. בשעת הגזרה נהרגו גם בתה במיתה אבזריה. — היא מראה לי שני מסמרות, שנקרו

עצור כמלאכה וההיצאה מרובה. הן בבתי החרשת ובשדות אף של החרדים יעבדו בגלוי בשבת ויו"ט וישבתו בחגים זרים, בי אין אפשרות בלי זה. רק בארץ אבות נפטר מחלול קדש זה, שם אפשר יהיה לשמור שבתות ומועדים כחוק, גם במצות סכה מקילים פה בעל ברחנו, יושבי כרכים יודעים לספר מזה הרבה, כבר קרו פה מקרים, שבעיני כתיים יהודים מעו דריהכ מתקים סבות בחצרותם מפני הבושה..

פכ"ג.
 וויין. "ישע נגד העוני והמחסור". בשם הזה הביא העתון השבועי של הד"ר בלאך מאמר גדול מאת הפניד מקולומיא ר' יצחק וועבער. לפי דעתי נחיצה עתה מאד אספת רבנים, יען רק בירה להסיר את העוני השורר בין אחינו בגליציה. (?) האספה הזאת של גדולי עמנו, הנגזר בשם הרת: א) לשנית את התנוך בכלל ואת החרדים בפרט לפי רוח וסגנון, יען הלמור הנכחי בלי סרר לא יוכל להביא לילרנו שום תועלת בימינו אלה; ב) האבות מחויבים ללמד את בניהם אומנות, אשר על ידה יוכלו לפרנס את ביתם; ג) אסיר לאיש לשאת אשה אף שבא בימים ויש לו נדן גדול, אם אין ביבולו להרעם את אשהו ובניו מיגיע בפיו ולא מן הכרית, אשר יקבל מספיק ועוד גזרות שונות. — ארוני הנבכר! אם כאמת החשוב, כי הגזרות האלה, אשר הוציא האספה, לוא גם בשם הדת, תביאנה רוח והצלחה ליהודים, אז שגית מאד. המשל לבדו, "אשמע אותו כמו את הרב", אשר רך בפרט נודע היטב, יען כי רב אתה, די להבין, כי נפלה מאד עמית ראשנו מסכות שונות, אשר יא פה המקום לבאר אותן, נפל כבר תורתנו הקדושה למת לנו לאספת רבנים אשר תגזיר לומר את הבנים אימנות? הלא התלמוד אומר בפרוש "חייב אדם לימוד את בנו אומנות" ובכל זאת אין העם שומע בקולו. הלא תסכים, כי כח התלמוד יפה אצלנו מאספת רבנים; נשך ותרכיב אסור מראוריתא ומרובנן, והיהודי המלוה את כספו בנשך, הוא אצלנו איש נכבד מאד, העומד בראש כל היהודים והיהדות בעיות, אף על פי שהתלמוד אומר "המלוה ברבית כפר בארתי ישראל". ומדוע? יען כבוד התורה אינו!! ולכן גם אספת רבנים למותר היא, כי לא תמצא שימעים. אבל לפי דעתי לוא גם יאספו הרבנים, בודאי לא יגזרו אסור לנשיאין נגד הכלל, כן שמונה עשרה לחיפה" וגם לא תהן רשיונה לחדשות בחנוך היהודי! האין אתה יודע מה נעשה בימים האלה בגליציה? האספה הזאת ללא הועיל היא, לא הסיר בשום אופן את העוני והמחסור הגדול השורר בין יהודי גליציה. — צחק עבר גם על שפתי בקראי את סוף המאמר, אשר כי דרש הכותב, כי הקהלה בוויין תוציא את מסוגה לדבר הזה והקח זאת תחת ידה, להסיר את כל העוני והמחסור מיהודי גליציה לא נובל במשלנו בארץ הזאת לבדה, כי השאלה הזאת איננה רק שאלת יהודי גליציה, כי אם שאלת כל היהודים בכל ארצות פוזריהם, כי גם היהודים ברוסיה, ברומניה וגם בארץ החדשה יחיו בעוני ובחסר כל ולכן אין השאלה הזאת שאלת מקום, כי אם שאלה כללית ופתרונה רק הפרוגרם הבולג, ועלינו להשתדל בכל עוז, כי הרעיון הציוני ימצא מקום בלבית כל עמנו, למען נוכל לשוב אל אדמתנו ואז ברצות ה' נחיה ולא ניסיף לדאבה. — במוצש"ק היתה אספה גדולה כלשכת הקונגרס פה וכל הנאספים החליטו פה אחד להשתדל בבחירות למועצות הקהל בחדש הבא כאיש אחד ולחיות דעתם על ציונים העוכדים בעד טובה עמם ולעשות תעמלה בעד הדבר הזה על ידי העתונים ואספות.

מכתב מרומניא.

בחדש הזה העריכה הממשלה על ידי עושי דברה את מספר היוצאים והבאים, הנולדים והמתים מבני עם ועם כרומניא. תוצאות ההערבות האלה הנה: מספר בני ישראל בארץ הזאת הולך ומתמעט. בחמש השנים האחרונות (מן 1899 ועד 1905) יצאו את הארץ 55000 יהודים, ללכת לאמריקה ומן העת ההיא (1899), שנת השבר, החל גם מספר הנולדים ביהודים להתמעט ומספר המתים גדל. העני הנורא, אשר ילחץ את מרבית בני ישראל בחזקה, מזה, ומצבם המדיני הרע מזה, עזר הרבה להמעטים עד כי כעת הזאת מספר העבדים דל מאד מול יתר בני הארץ, הגיעה העת אשר מספר היהודים יגרע בה, עד כי ישאלו האנטישמיים את עצמם: הן עוד מעט ולא יהיו יהודים פה, כמי איפא נתלה את כל המבשלה הפוליטית, מי יהיה השעיר לעזאזל?

בל הרברים אשר יקרו ואשר יעשו פה הם רק נגד היהודים. נגד החיברים היהודים יתעוררו בקול זועות, "גזול לחם האכר מפיו" יקראו להם. כי יעשו ישיבת-מורים כללית ובאו בתוכם גם שני יהודים מן

היהודים תבא רק מן היהודים עצמם, אם יצליחו לשוב להשיג את ארצם הישנה פלשתינא".

מכתבים מערי המדינה.

קראקא. תחת ציר מיעצת הממלכה יאן רוטר, שמת, נבחר כמעט פה אחר ראש הגמנוזים השלישי פה והבר מועצת החנוך והעיר פרופסור טומאש סולמיסיק, איש לברדי ואוהב צדק כמנאמו, שנאם בהיכל הוטל קליין פה. לפני הבחירות היהודים, הביע את הכתו היהודים ובוז וקצף רשינאיהם ויבטית, כי ככל עת כצוא יר רב ריב היהודים, כהציר אשר לפניו, רוטר ז"ל, והבטחתו אינה דברים ריחים, כי כבר הראה חכמו ליהודים גם בתור מורה בגמנוזיות. התמידו היהודים עידם מחויקים מיכה לו על מ"ב לבו ואהבת צדקי.

לבוז. ימי החגים חלפו עלינו בשלום והעם שב לעבודתו ולראגותיו. בשורות כביאובה ע"ד קמטות בייבור בכורים לא נודעו עוד, ולעמח זה באה הבישורה הנעימה, כי אתרוני א"י נמכרו בסכום הגון והקוה משחקת לנו, כי ברבות הימים יקפצו הקונים עליהם, מכרי שנצטרך להכריז בקולי קולות, בין אלה שבכרו אתרוני ויון על אתרוני א"י הצמינו פה נבאי "יהכ"ג הנדול כעיר וביה"ג ברחוב סיקמטיסקא. המה מ"ס ירעו להוקיר את ערך חבת ארצנו ואת חובתם לעמנו. הם פחדו לנפשם, פן יחשדום הקיפי הקהל, שהם בתומכי הציונות. — אספת "פועלי ציון", שנקהלה פה היתה הועשת ומוענית ררבה. בין ההחלטות הרבות החליטו להיות פרוציה מיוחדת בתוך האינגווציא הציונית, ורפי שלארנגווציא מיוחדת נחיצים עכ"פ חמשה ארפי איש ומספר כזה עוד אינו, יבקשו מרקנגרם הבא, להעמידם בדרשות עצמם גם כשירשה ארפי חכדי. — ועד ח' "הקית ציון" פה הגיש בקשה לפני האספה, להפסיק את הישיבה עד אחרי החג מפני קדושה שבת ורגל. אך המה התנצלו, כי לא מקלות ראש עשו מה שעשו, כי אין בכח הפועלים התלויים ברעת אחרים להתאסף בימי החול ולעזוב עבודתם לשלשה ימים בלי רשות בעלים, אבל אין כונתם להכעיס ולמרווד בקדושת המועד. — מצר אחד יכאב לבנו לראות בחלול הקדש ואין לאל ידנו למנעם מזה או להטיב גורלם. אפם, מצד אחר אכור לנו לרחפם מהוך מתננו, כי הצעירים האלה נחוצים לנו בהור חליצי צבא. ואולי כאשר נשיג מפתחנו ישובו גם אל חיק היהדות הדתית, וכן צרך לנו גם באחינו החרדים אף בקיצונים שבהם. עידם מונים איתנו, כי נדחק את הקץ, אבל סוף סוף יוכחו, כי לולא הציונות אבדנו הרבה, יפקחו עיניהם לראות כמה נעשים החיים פה אי אפשרים. הנה כשנה הזאת חגגנו שלש פעמים ארבעה ימים רצופים, שהיו אמורים לנו בעבודה; שני ימי החג, שבת ואחריהם יום א' ובימי החג האחרון נוסף עוד חצי היום הישע"ה. מי יכול בזמן הזה באירפה לשבות חמשה ימים רצופים יבן ג' פעמים בחדש, בעת אשר שכנינו יתחרו איתנו וישמחו על משבתנו והאלקמרון ואופני העבודה הנבחים יצוו עלינו לבלי

ממיר ונעלם צפון בנו המכה אותנו ואומר: גדל אם לא למענך עשה למען בניד ובנותיך, למען העתיד... * *

העבים נתפזרו והתמה זרחה, עוברי אורח יטילו בקומה זקופה ובנחה, האילנות הכפופים חוזרים ועומדים ומבין טרפיהם ועליהם נושרים רסיסי גשם, טיף, טיף מין קדושה של תחיה. וירק דשא מלא לת. ופורחים הפרחים וקרני השמש עולות על גביהם, מתנוצצות ומכריקות וטובלות בשארי הגשם המפוזרים בכל הצדדים. והצפור תשיר והריע. תרקוד ותקפוץ מענף אל ענף, אחת למעלה ושבע למטה והחול במחולות. ועל הרחוב תנוקות של בית רבן. הם הולכים לבית הספר שידות שירית ותיק של ספרים מופשל לחם מאחורם. העתיר הולך לפנינו... ולבי מלא תקוה לעתיד. הנני לוקח את שעוני להביט בו. כבר הגיעה השעה ללכת למסלת הברזל. מווינא לבול. והנני הולך בתקוה לעתידות עמנו — להיות —

בעקרי המפלגה החלט: א) פויצ עומדים על כסים תורת הסוציאלות, שואפים להעביר כל תעשייה וקנין אל ידי הצבור, הכל יעשה בשותפות. ב) פו"צ שואפים לפתור ישאלת היהודים רק בארצם בפלשתינה. ג) עוד צאת הדבר אל הפעל רוצים פו"צ שווי זכויות ליהודים בארצות הנולה על יסוד אוטונומיה לאומית. כתכסים התעמוכה החלט לעבד בעד זכות בחירה שוה, לעזור לבחור רק יהודים לאומיים, להלחם נגד ראשי הקהלות המתכוללים ולהנהיג גם בקהלות זכות בחירה שוה. אין לחבר פו"צ להיות בוועד של ציונים אזרחים. אל מפלגת הסוציאליים הפולנים הכיעה האספה חתה בתנאי שתכיר גם זכות לאומות ישראל. אבל ריב לפו"צ עם המפלגה הסוציאלית היהודית, כי חנפים הם ואין להם שום פרוגרמה יהודית. הכל טוב ויפה, אבל מדוע חוטאה המפלגה הזאת להסתדרות הכללית בחללה את סדשי ישראל בגלוי. האין הארונים האלה יודעים, כי כזה הם מונעים את היהודים הנאמנים לדתנו מבוא בקהל הציונים? הם עושים את הציונות לזועה, לקללה ולחרם בקהל ישראל. האין זה אנואיזמוס פשוט, כותרם על התרחכות ההסתדרות הציונית ועל התפשטותה בין כל העם. שרק בזאת תלויה התגלמות רעיוננו, בשביל תאותם להיות אנשים מודרניים — כווי דת. האין האנשים האלה יכולים להבין את האמת הפשיטה, שאם דסוציאליים הנוצרים בוועטים כדתם היא רק בפני שאינם יכולים להתאימה עם המדע. אבל את עקרי היהדות אפשר להתאים עם כל מדע. אם המשכילים באומות בוועטים על נקלה כדתם היא מפני שדתם היא כללית לעמים רבים ואין לעמם דבר עמה. אבל אצלנו הדת היא חלק עקרי מלאומותנו. לולא הדת לא היו אבותינו מחויקים כיהדות ולא היה עם ישראל קים ואיך יוכלו יהודים לאומיים לבז את הדת באופן גלוי וככ"ז הלא אין כופה אותם ללבוש טלית קטן, אבל למה יניאו כמעשיהם את בני עמנו מהסתפח בציונות? הכאמת יודעים הם, כי אין צרך בעללי הון ביסוד ישוב יהודים. הלא האנשים, שהם דוחים כמעשיהם מתוך המחנה הם בעלי ההון? כל קרבן לא יקר בעיניהם בשביל רעיונם, רק את הקרבן הזה, להתאפק מחלל קדש, לא יוכלו להביא. הוי, כמה הויקו לרעיון הציוני בקבעם את אספתם ביו"ט וכשבת. הם מכניסים אל ההסתדרות הציונות נערים דלים אחדים, שאין יודע מה יהיו באחריתם ומגרשים רככות בע"ב בעלי הון. שכרנו הקטן יותר לנו כהפסדנו ועוד יותר. ממשגת אמריקה והציונות. המניסטר לעניני החוץ באמריקה אליהו רוט, כמסעו באמריקה הדרומית. קבל חבל צירים של הציונים כארגנטניה וכראשם חבר הוה"פ הגדול אהרן הענט ויאמר להם: "אודה לכם ככל לב על ברכתכם והכתכם והנני מאשר לשמוע את הרגשות החמים, אשר יהגה העם היהודי לארצות הכרית באמריקה. העם האמריקני יהיה מוכן ומוזמן תמיד לעזר את העם היהודי בכל מקום בעודם. אבל כבר נוכחתי, כי תשועת

וימת... והנני פה עם שתי בנותי ובני הנשואים לי. אעבוד פה עבודה זרה לי מנעורי. אחלוב פרות, אעשה בגבינה וחמאה, למען מצוא לחם חקי. שני בני הולכים לבית הספר, האחד כמחלקה א' של הגימנוזיום, השני כמחלקה ב'. הבנות עודן קמנות וצריכות לאמן. זה חלקי מבל עמלי. רק בשעה הפנויה אני קוראה מעט. אני קוראה מעט ואזכרה ימים מקדם ואת כל אשר עבר עלי, כמעט אומר נואש לנפשי. אבל הבנים בני והבנות בנותי ומחויבה אני לחיות, בעל ברחי אני חיה למענם, למענך רק למענם. כס כל תקותי, כס אמצא נוחם מבל יגון החיים. ואעבוד ואחזור ואעבוד כל היום ובל הלילה בתקותי זאת, האחת הנשארה לי מבל מחמדי שהיו לי מקדם. ואני רואה עוד הפעם את הס' "המל"ט" ועולה על זכרוני שאלתי: "להיות, או לחדול"?. להיות או לחדול שואלים וחוזרים ושואלים גם בדבר עם ישראל. כמה כחו גדול? העודנו חי והאם יש לו הצדקה לחיות? להיות או לחדול?

הטובים בארץ - ועוררו האנטישמים יללה כי הרעו אשר עשו מיסרי אגדה-המורים, כי יקבלו בתובם גם בני כלי שם כאלה.

בעת האחרונה קרה דבר חדש, אשר למגנת לב היהודים הוא. בעיר המלוכה יוצא לאור עתון הנקרא "האמת" (Adevarul) ובעל "האמת" הוא איש אמת, דורש יושר וצדק (אף כי נוצרי הוא) ואולי גם אוהב יהודים כרב או כמעט לפני שנים רבות אמנם היה דבר מיללע (זה שם האיש) אל גדולי רומניה להת זכויות היהודים, אך עתה הדל. והנה נמצאו בני בלעל מן הנוצרים וגם (אוי לאותה חרפה!) מן היהודים, מאלה היהודים אשר המה במערכות העהונים הנוצרים אשר יטפלו על מיללע אשמה, כי לקח מאת חברת ב"ח, אשר היא כאז כפצת רומניה מאת אלף כסף, למען עזור את היהודים לקנות זכויות לאמר (זה דבר המשמינים) לככור את הארץ לשיזונים! והדבר הוא שקר נבוה, כי האיש (אשר הוא אחד מאנשי הלכ בארץ הזאת) לא נאל את כפיו כשחד וגם היק"א לא נהנה לו. השקר הזה נכרה על פי המקרה, כי הדפים האיש מודעות היק"א בענין היציאה והנדודים (עמגראנטען) שנים רצופות ובשכרו שלמה לו היק"א. אך מה תוצאות הדבר הזה? צעקות וקללות, התרגשות והתעוררות נגד האיש, המיבר ארצו ליהודים בעד בצע כסף? יגד קוראיו היהודים. נורא המצב ומי יבינו! על בן גם היהודים, אשר עד כה ישנו שנתם, ההעוררו ובינו את מצבם. ככל אשר תרבה המועקה מחוץ, בן והנשאו הם ברוחם ובנפשם מכיה, פעולותם למען הציונות התרבו, השקלים והנדבות לאוצר הלאומי רב, וגם העהונים בשפת הארץ הנהונים בידי יהודים אשר עד הנה ררשו לעם: ההאחדו עם הגוי אשר אהם יושבים בקרבם, גם אלה הבינו את מצבם הדברים ויחלולדכר אל העם ברצון הציונים, לאכזר כאשר תדרש העת מהם. גם הנה לנו בארץ איש אשר רוח בו מר מ. שוחט מגולי רוסיא, נפש דוחמת, רוח יושף, ולשון מדרכת גרולות, האיש הזה עוכר בארץ לארכה ולרחבה ומלהיב את לבות בני ישראל ומקרבן לציון לעושי דברת. ככל מקום בואו ירומו הצללים הנמטים על כל, החלף רוח התרומה להתעורר שכים הכל לחיים חדשים, חיים של נפש חיה.

בפורדיו (עיר קטנה אצל יאסי) נפל פחד מותר על בני ישראל. ביום שני של ראש השנה, בהיותם בבתי הכנסה, כי פשטה השמועה, אשר קם העם להרג ולהשמיר ולשלוש את היהודים. הרכרם לא הניעו לכד, הן עור לא ברוסיא אהנו, אך רבים מהנשים ההעלפו טפחד וכל היום ההוא לא שלו לב היהודים, ערי הכמיה אהם שר העיר, כי שלום ואין להם כל אויבים, על כן יהיו שאננים ולא ירגזו. לעת עהה - באן. לאחר זמן - אנה? ...

א בר ה.ס.

מכתב מארץ ישראל.

ירושלם. בכל שבוע ושבוע יבאו לעירנו משפחות רבות מאחינו גולי רוסיא ומצבם פה הוא נורא ואיום, כי אין להם במה לההפרנס, רבים מהם מכרחים לעזוב את ארצנו ולנסוע לאמריקה. - הרה"ג הצדיק מוהר"ר מרדכי טורסקי שליט"א - ינסו של הארמו"ר מבויאן - בא לירושלם, ואנשים רבים מעדת החסידים כאו למסלת הברזל לקבל את פניו, הוא רוצה להשתקע בירושלם, ונאמר לו ברוך הבא! - הדכ הגאון מוהר"ר חיים בארלין - שהיה לפני שנה בירושלם - שב עתה לשכון בעירנו, ונאמר גם לו ברוך הבא. - מאוסטריא באה שירה גדולה, שש מאות אורחים נוצרים, אנשים ונשים - לסייר את ארץ ישראל והסביבות, וישוה ימים אחדים בעירנו, ומי יתן ונזכה לראות שירה מיהודים של שש מאות אורחים, אשר יכאו לסייר את ארץ ישראל.

ביום ו' תשרי ההאספו קהל גדול, אלפי אנשים מעדת היהודים אשכנזים, ספרדים, תימנים, גירזים וחלכים לבית הכנסה הגדול של רבן יוחנן בן זכאי, אשר לעדת הספרדים, לשמוע דרשת הרה"ג מוהר"ר יעקב מאיר הראשון לציון החדש וחכם כאשי, וגם רבים מגדולי ישרי הממשלה באו לכבודו לביהכ"ם בעת הדרשה. הראשון לציון החדש לבש גלימא - בגד שחור עם משי הכלת - חרשה ויברך כרכה שהחינו בקול רם. ואחר כן דרש בלשון עברית דרוש יפה ונעים מאד. - מאן ראש סופרי המלך השולטאן יר"ה באה מלגנרמה לראש הרבנים כירושלם כשם השולטאן יר"ה, כי הכרכות וההפלות, אשר התפללו היהודים בירושלם ביום מלאות שלשים שנה לעלותו על כסא מלכותו, הפיקו רצון רכ ממנו, ויתן פקודה להודיע זה במלגנרמה לראש הרבנים - ככיה הכנסת הגדול ישועות יעקב כמאה שערים, בליל יום הכפורים אחר הפלה כל נדרי עלה על הכמה הרה"ג מוהר"ר שאול

חיים הלוי הורוויץ שליט"א הרב מדוברינוא וירים קול נהי ובני ומספד מר עק אחינו ברוסיא אשר נתנו כצאן למבח וללהג בכל מיני מיתות משונות, וכלב מר ובעינים נוולות דמעה קרא לפני הקהל הגדול את דברי "המצפה" גליון ל"ז בדבר הזבח החדש ביהודים, ויבאר את דברי המקונן, בי קיל כחולה שמעתי וכו' - אוי נא לי כי עיפה נפשי להורגים! - ירמיה ה' ל"א - וקול יללות ובכיות אשר כקעו רקיע שמים נשמעו וכו'. - בהשתדלות כותב המורים האלה ובפקודת הרב הגאון מדוברינוא שליט"א ההפללו ביום הכפורים בכל בתי הכנסיות ובתי מדרשת אשר במאה שערים הפלת אל מלא רחמים, והזכרת נשמות לאחינו הרגי רוסיא, וחזן העדה התפלל בקול נזי ובכי כל הפלת, "אב הרחמים" וכל העם הורידו כנחל דמעה. יתן ה' שהשנה הזאת תהיה שנת נחומים רעמנו, שנה טובה, שנה ישמחה ויששון.

מנדל קרמר.

מחרוב ומרחוק.

מלפון אוטומטי בקראקא. בשבוע הזה החלה העבודה בקראקא לכנות מלפון אוטומטי, שיוכלו לרכב בו בלי עזרת פקידים במרכז. לעת עתה חשבו הבונים לאקף מנויים ובהתפתחות הפיר יתרבו.

פגרום בפאריז. רומיא מעמידה תלמידים. הפג-רומות, או פשוט בשפתנו יו"ד, מתפשטים בארצות, כמו בימי קדם קדומים. שודדים מתנפלים, הורגים ושוטים, לכרות חמתם בשנואי נפשם. רסן התרכות חלף כליל. לפני שבועות אחדים היה פגרום באמריקה, ששהו הלכנים את השחורים ויהרגו מהם רב. עתה היה פגרום בפאריז. בשעת טרוץ הסוסים, זאת האולת, ההוללות של ילדים גדולים, שהולכי בסל מתערכים בכסף רב על כשרון כל סוס וסוס, נגלתה איזו תרמית אי התרשלות בדין שופטי ההתעורבות. והמתערכים התנפל ועל השיופטים ועל הגוברים ויכום מכות מות וישומו את הכסף ויציתו את האהלים באש. הנזק עולה לחצי מיליון.

טביעה בים. בהאנקאן בחינא פיצה תבערה כספינה ובה אלף איש חינאים, כמאה וחמשים איש ירדו התאמה או נשרפו חיים.

קבורת חיים. בעיר ווינגאט כאנגליא התפוצץ הבל כמברה פחם ומאתים פועלים נקברו תחת משואות העפר והכנון אשר כמעה. לא נודע עוד כמה נצלו מהם ואפשר שכלם מתים.

מנדט עולם. ציר מועצת הממלכה מברודיז'לוטשוב ד"ר גולד טעם כפי הנראה את דיישיבה בפרלמנט כי טוב סחרה ויחשוב מחשבות לבקש תחככה שלא יוכלו להורידו עוד משאתו. לפי הודעת ה"טאנבלאט החדש הלבובי" הציע גולד לפני הרפוטציה היהודית מגליציא, להשתדל לפני הקלוב הפולני בדבר הצעה, שיבחרו צירים לכל ימי חייהם. הרפוטציה דחתה בקש, כי לא יכלה להצבין פניו על אולתו. האחריות על זאת אני מניחים לעתון הנ"ל.

טוביה הטא ווינוד מינגר. ביום א', ב' רחוק"ט פגש הסוחר היהודי ר' יצחק הירשטאל בקראקא ברחוב באזיע ציאלא באיזה שכור, שנגש אליו בסכין פתוח ויקרע את בגדו. היהודי נגש אל שוטר רוכב על סוס ויבקש ממנו, ישדרוש אחרי שם המזיק, למען יזמינהו לדין. השוטר מאן לעזות חובתו ומר הירשטאל רשם לו את מספר השוטר. ויחר אף השוטר ויתפש ביהודי ויוליכחו בתוך המון רב, שהתאסף למקום המעשה אל בית הפוליציא וגם השבור המזיק הלך אחריו, להעיד כתור עד, כאלו הוא היה הנזק. בבית הפוליציא לא מצא היהודי את צדקו, כי תלונתו לא נכתבה כלל לפרטיכל רק תלונת השוטר. מר הירשטאל קבל אצל הדיקציא של הפוליציא.

תלמוד תורה בתקנו. בקראסנא נוסד ועד לבונן בית תלמוד תורה בחדרים מרוחים ובמלמדים מומחים ובסדרים יפים, כמו שכבר נוסדו בערים רבות. חובה על כל בני העיר לתמכו ולסעודו לדבר הגדול הזה, שהוא תקון גדול להרבות ידיעת התורה ולראות פרי בעמל התלמידים.

מנדטי היהודים בגליציא. בשבוע שעבר באו

מלאכי היהודים בגליציא, נשיא קהלת לכוב ד"ר שאף, נשיא קהלת קראקא ד"ר טילעס, רא"ז לשבת המסחר הלבובית שמואל האציל איש הירוויץ וציר ועד המדינה ד"ר לעויענשטיין ווינה, דהתאונן לפני הקלוב הפולני על המעטת מנדטי היהודים בגליציא מכפי שהוכחח להם בתחלה. משבעת המנדטים שהכטיח להם לא יהיו להם רק חמשה. מלאכי היהודים דרשו לשנות את חלוקות המחוזות באופן שיגיעו ליהודים שמונה מנדטים אחרי שככלל רבים עתה מנדטי גליציא שאשר היו בשעת ההכשחה. הועד הפרלמנטרי של הקלוב הפילני ענה, כי כאמת שבעה מנדטים נכונים עזה ליהודים ובכל זאת יעשו כפי האפשר את משאלת היהודים.

צדקה ליהודי - שגעון. הנראף אייזשן זיטשי, חבר מועצת הממלכה האונגרית, מודיע בעתונים, כי החזיקו אותו למשנע ויאסרוהו בבית משנעים. יען נתן צדקה ליהודי. המעשה היה כך. היאריארים שונאים את המניס" מר לעניני החיץ גראף גולוחובסקי ומתאמצים להורידו משאתו. גם גראף זיטשי זה מתח בקרת עזה על המניסטר בישיבת הדלגציה בקיץ. פתאם התפסו כל חברי הדלגציה עם המניסטר והנראף זיטשי נישאר לכדו במלחמתו או קבל מלגנרמה מכיתו לכא ישמה, כי אורחים מחכים לו. ישם נפל מעל הסים ויחלה ויקחווה אנשיו ויביאווה אל בית המשנעים. שבועות אחדים ישב שם עד אשר גאלהו נשיא הפרלמנט. אז נודע לו, כי בקשו גם להקים לו אפוסרופוס. כי מצאו, כי מכובז הוא את הינו, כי נתן אלף גולדן ליהודי להצילו מדרת ישת.

ממשלת אונגריא נגד היהדות. ממשלת אונגריא אוחזת באמינה בששתה, לבטל את היהדות אויבתה ולאברה ולמהר את סמיעת היהודים בגוים. והיהודים עוד לא לקחו מיסר ומיסרים נפשים בעד ממשלה כזאת. המניסטר לחנוך ולדתות וגראף אפוני מנין חוק לבטל את בתי הספר הצדדיים, כלומר את החדרים ואת בתי תלמוד תורה והישיבות, והיהודים החדרים רואים ועצבים ואינם יודעים לשית עצות כנפשם. זוהי הממשלה חליב-רלית, שאחינו באונגריא מתפארים בה.

עלידת דם באונגריא. בעיר מאדיארקאניזשא נעלמה נערה נוצרית בת י"ז שנה משרתת בבית יהודי. מיד התפשטה שמועה, כי היהודים ישחטיה לצרך החג. פחד נפל על היהודים כשמעם את העם מתלחשים וכראותם כי אין פניהם אתם כמתמיל שלשום. בסוף נמשה פנר הנערה ממי נהר טיסא. הגויה היתה כבר נרקבת ואותות חניקה בצוארה. ובכל זאת לא פסקה האמונה, כי היהודים הרגוה והעם כקש להתנפל על בתי היהודים בקושי מנעוהו מזה.

מקרט כיתומי אחינו ההרונים ברוסיא. הועד הפועל הציוני המרכזי בקלן החליט ליסר בארץ ישראל בית יתומים ליתומי אחינו שנהרגו ברוסיא. החקירות בדבר הראו, כי עוד נמצאו יתומים כאלה ברוסיא, מכבר אלה שכבר יצאו, שאין יד קרוביהם משגת לגדלם. הוה"פ כבר התחיל את עבודתו בענין הזה ויזמן גם את החברות הגדולות האחרות להשתתף במפעל הזה.

ההתבוכרות באשכנז. לפי חשבון סמטיסטי של הממשלה באשכנז נגמרו בשנת 1904 ארכעת אלפים חתונות יהודיות טהורות ותשמ"ח נשואי תערובות יהודים ונוצרים.

אספה בדבר החלוקה. בפראנקפורט ע"נ מאין היתה לפני החגים אספת הגבאים של הכסף לקופת רמבה"ג הנאסף באשכנז והולנד בשם "כולל הולנדר". מהכסף הזה יתנו לכל הכוללים, כי יהודים עניים ילידי אשכנז והולנדר כמעט אין בא". קצת הנאספים ערערו על נתינת הכסף לפושטי יד בלי תכלית וידרשו לתמוך בו רק כהרנים מיגיע כפיהם במלאכות ביתיות. אחרים אמרו ישקופת החלוקה לא נוסדה רק לתת ממנה לעוסקים בתורה. הדבר נמסר לועד מיוחד.

נוצרים רוצים רק בכשר כשר. בעוד שצוררנו האשכנזים בוין ובאשכנז מתאמצים לאסור את השחיטה, למען הציק ליהודים. דורשים נוצרים באנגליא, לרנהיג את השחיטה גם אצלם תחת השגחת שוחטים יהודים. חברת עובדי האדמה בלנדון, חברה גדולה ועצומה הקהילה אספת משגיחים על הבריאות של העיר לנדון ותציע לפניהם להסכים שינהיגו את השחיטה גם אצל נוצרים.

כי בשפת זרנגון אין הכרל בין הנמיה השלישית והרביעית ותחת "רען לייך" אמרו "רעם לייך" נעשה מזה "רעם מלאך", המ"ם עולה ויורד ובן נשתנה קאמט ער גלייך, הד' נבלע כמ'.
יצחק זאב בהנא.

ארגז מכתבים.

יו"ר פ': אין אנו מתוכחים עם המנולים ההם, שב-ישב: ע"פ דקדוק אין זה נכון. — יש"ר: אינו יוצא. — משון: מל' משוש — רעאל. — ימ"ר: יבא אחרי כלות המאמר ההוא. — יק"ש פ': זהו עסק הזרנגונים. — להמתקצפים על שלא נדפסו פילימוניהם: מי זח חייב בדבר אם לא היטבתם לכתוב? שמעלער: יתקבלו.

חנה האראוויטץ	דוד זיידנער
מאורשים בחדש תשרי תרס"ו.	
משארטקוב	קאפיטשיניץ.
אורי ווילף	חנה קודיש
מאורשים בחוה"מ סכות תרס"ו.	
דראהביטש	סמרי.
אסתר לאה האלענדער	מרדכי קליין
מאורשים בחדש תשרי תרס"ו.	
קראקא	קרזאנוב.
זאב וואלף וואקסמאן	דאבטשע לעהרהויפט
מאורשים בחדש תשרי תרס"ו.	
ווייעליטשקא	טיובוב.

מקרב לבי אברך את ידידי מר לוי פייט הלמיד בית מדרש הרבנים לארוסיו עם מרת אסתר בת הר' יוסף רינדע. יהושע שפירא — פשיטשל. ממעמקי לב אביע במז"מ לאחיר מר אורי להארסו עם מרת חנה קודיש, מסמרי. מרדכי ווילף — דראהביטש.

ברנשי אהבה ובכיר אברך בכמז"מ את חותני הנביר מו"ה רפאל נוסווירטה מראדאמישל ואת מחו' הנביר מו"ה גרשון העניג מאוסטריק לארוסי בניהם מרת ביילא עב"ג מר ליבוש. חיים קלינער.

בכל לבי ונפשי הנני מברך בכרבת מול טוב את ניסי מר אלימלך קרישער מיאסלא לארוסיו עם מרת ביילא אכסמפלעד מסענדווישאב.

בן ציון מייזעלס — קראסנא. ממעמקי לבבי הנני מביע ברבת מז"מ לרעי מר זאב וואלף וואקסמאן לארוסיו עם דאבטשע לעהר-הויפט מטובוב. שאול גאלדשטיין — ווייעליטשקא.

ממעמקי לבכנו הננו מברכים בכרבת מול טוב את המאורסים אחינו זאב וואלף וואקסמאן מווייע-ליטשקא ודאבי לעהרהויפט מטובוב.

אליעזר זיסמאן ואברהם וואקסמאן — ווייעליטשקא. מעמק לבי אברך את דודי מר יחזקאל פיבל רינגעל לארוסיו עם מרת אסתר בת הנביר מר אבא קארן מגארליצע. חיה דים — קראסנא.

מעמק לבי אברך בכרבת מז"מ את ידידי הנביר הנביר ר' אברהם נוטה עם רעיתו, לארשם את בתם השולמית מרת בערמא עם ב"ג מר יצחק בן הנביר ר' פישעל נאנעל מפרעמיסלא.

שמעון ליסער — סאטמאר. ברנשי אהבה אברך בכרבת מז"מ את רעי מר אורי ווילף מפה לארוסיו עם מרת חנה קודיש מסמרי. אברהם דוד דאווידמאן.

הנני מברך מעמק לבי בכמז"מ את חברי מר וואלף וואקסמאן לארוסיו עם מרת דאבטשע לעהרהויפט. יהודה ליב לאקס — ווייעליטשקא.

ממעמקי לבי אביע במז"מ לידידי מר וואלף וואלף וואקסמאן לארוסיו עם מרת דאבטשע לעהרהויפט. וואלף קעניגסבערגער — ווייעליטשקא.

הנני מברך את רעי מר מרדכי קליין מקראנוב בכמז"מ לארוסיו את בת הנ' ר' רוד האלענדער מקראקא. משה וויינריך — קראנוב.

בית ספר עברי לנערות

בקרואקא

הנני פותחת ב"כ מרחשון (1 נבסבר). את הפרטום אודיע לכל דורשת במשון העברי Zielona 7.

לאה זליגער.

אחרים לא הזכירו ומב"ש לקרוא להקב"ה בשם ע"ז. וכן יראה ברוד מדברי הנמרא סנהדרין דף ס"ג, שלא עשו שום חלוק. וב"ב דרמב"ם בהלכות עבו"ם וחקותיהם פרק ה' הלבנה יו"ד, וכ"ה ביו"ד סי' קמ"ז. — וכן מב"ש הרב: "ולכן שונים בזה האומרים שפרוש בני נח לא הוזהרו על השתוף הוא שמותר להם לעבוד אל אחר אם הם רק עובדים גם להקב"ה ובאמת אין ע"ז בלא שתוף, איננו נכון, שאם היה הדבר בן היה אסור להשביע נכרי אם יש לו שותפות עמו בעסק או באיזה אופן שיהיה משום לא ישמע על פיר, כמ"ש התוס' בבבבדות ד"ב ר"ה שמא. וב"ב הרמ"א בפרוש בש"ע או"ח סימן קנ"ו. וע' ביו"ד סי' קמ"ז וסי' קמ"ח, ובחומ"ס ס"ס קע"ו. ומובח זה בפ"י מדברי הנמרא מנחות דק"י מ"ש על הכתוב ובכ"מ מקמר מגש לשמי, דקרו ליה אלהא דאלהיא" ע"ש. — עוד בותב שם הרב הנ"ל: בלי כ"ס מדבר המאמר הזה רק כמזכיר שם שמים ודבר אחר באחד כמו "יפי ליה ולך מזבח" האסור לישראל ומוהר לבני נח. ושתוף כעבודה ואמונה הוא ע"ז ממש וכו'. דבר חדש משמיענו בזה הד"ר רי"ז לחלק בענין זה בב"ג בין עבודה להזכרה. מה שלא נזכר כזה בשום מקום. ואיפה מצא תמונת-המאמר "יופי ליה ולך מזבח"? לא נמצא מאמר בזה בש"ס ולא בשום מקום. בתלמוד סוכה דמ"ה נמצא במשנה מאמר בזה: איתו היום (בשביעי) מקיפין את המזבח שבע פעמים. בשעת פטירה מה הן אומרים יופי לך מזבח, יופי לך מזבח. ר"א אומר: ליה ולך מזבח, ליה ולך מזבח. ושם עמוד ב' מקשה בגמרא על זה: והא קא משהף שם שמים ודבר אחר וכו'? הכי קאמר: ליה אנו מודים וכו' ולך אנו מקלסים. ופירש"י: ליה אנו מודים שהוא אלקינו ולך אנו משבחים שאתה חביב לפני הקב"ה לבפר עלינו. מודים לאו לשון הוד אלא לשון תודה, שאנו מודים בו ולא בופרים. — דברי הרב מופרים ולא יתבנו בשום פנים. מ"י הלמן.

עמקי הצאן (קבוצת מאמרים) מאת אברהם יצחק קוק אב"ד בעה"ק יפו והמושבות. זהו הספר השני, שיצא בשנה הזאת לאור מאת הרב הגאון הזה. באמרנו "גאון" אין זה תאד לכד, כתארים הנתנים לכל מי שיוזכה לשם "מורה מורינו", כי הרב הזה הוא גאון באמת ורק נחלל כבודו בקראנו לו שם טריוויאלי בזה. הרב הזה הוא פילוסוף אלהי, שיש לבקש דוגמתו רק בין גדולי קדמונינו. הספר החדש הזה כולל את המאמרים האלה: "הדור", "הענג והשמחה", "הפחד", "המחשבות", "דרישת ה'", "רעת אלקים", "עבודת אלקים". בכלם דברים רמים ונשגבים, רעות אודיניליות, מפיצות אור גדול במחשבי הנפש, מנחמות את הנדכא ומחזקות באמת כל דפה יודים אשרינו שזכינו שדברים כאלה ישמעו ברודנו זה, הם באמת מלים חדשות, שכל כך צמאנו להן, שכל כך ערגו להן כל חושבי מחשבות בעמנו. הם יכולים לתת תבן לרתנו וליהדות. הקורא מאמר אחד בספר הקטן הזה אי אפשר שלא יעמד ויקרא: אבן איש אלקים קדוש מדבר אלינו, השכינה נגלתה בתוכנו. דברים כאלה אי אפשר שיאמרו בארצות הגולה; רק ארצנו הקדושה, ארמת הנביאים והתנאים, ראויה היתה לגלוי דברים כאלה. אם רב כזה מורה תורה בא"י, יש באמת תקוה, שעוד יאמר "מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלם". תורה מפי רב כזה ישמעו גם אלה שמאסו בדתנו, יען לא מצאו בה מרגוע לנפשם. בדברים הרעננים האלה ימצא מרגוע גם מפונק שבמפונקים. מחיר הספר רק כתר אחד. לפנות אל המו"ל Samuel Kuck Jaffa (Palestina.) אצלו ישינו גם ספרו הראשון של המחבר, "אדר היקר", גם מחירו כתר אחד.

אם מזכירים את המלאך בא הגלח. הפתגם הזה שגור בפי ההמון בהזכירם איזה איש ופתאם יופיע לעיניהם. אין יודע מעם הדבר. ונראה שמקורו באמונה הטפלה של האשכנזים הקדמונים, שאם יזכירו איזו חיה דעה, מיר היא באה, ועל זה הפתגם: Wird der Wolf genannt, gleich kommt er gerannt. פתגם כזה היה גם על הארזי: man den Leuch, so kommt er gleich.

המומחים ההם נתנו חות דעתם, כי למען שמור את העם מאכילת בשר מבהמות חולות טוב להנהיג, שישתמשו רק בבהמות מן הארץ עצמה וישחטון תחת השגחת משגיחי הכריאות ושוחטים יהודים בכתי המטבחים. באספה השניה היה גם בא-כח ועד השחיטה של הקהה היהודית, והוא הגיר, שיעיב את הדבר לפני ראשי הקהלה. אין ספק שיצא הדבר אל הפעל וכל הבהמות שתספיק חכרת עובדי האדמה ללנדון ישחטו ברת היהודים תחת השגחת שוב"ם.

תערוכה יהודית בלונדון. בחדשי נובמבר ודצמבר ש"ז תהיה ברבע היהודים בלונדון תערוכה יהודית. בה יוצגו לראיה כתבי יד ישנים, ספרי רפוס קדמונים, דברים עתיקים מבתי כנסיות וכלי מצוה וחפצי אומנות. את הרעיון העירו חכרות ספרותיות אחרות באנגליא.

הקנאים בירושלים. החכם-באשי החדש הראשון לציון הר"ג ר' יעקב מאיר נבחר במעט פה אחד ע"י ועד הבוררים של הרבנים ובעה"ב. הכחירה הזאת, שכל האנשים מן הישוב ישמחו בר, אינה טובה בעיני הקנאים הולכי במל' החיים מן הצדקה, יען אין הרב הזה כסלן ומבלה עולם כמוהם. הם משתמשים בכל מיני רשעות ופסלנות, להבאיש ריחו בעיני הממשלה והעם. כן הלשינו עליו אצל הממשלה, כי ציוני הוא והציונות אסורה במורקיא ולראיה שלחו לעיר הכירה חותם בית היתומים הספרדי, שהרב היה נבאי שם וצורת מגן-דוד עליו. גם על מר ענתכי, בא"כ יק"א ובי"ח בירושלם, שגם הוא רצה ברב הזה, הלשינו, כי בא"כ אנגליא הוא והוא קונה קרקעות למסרים בידי אנגליא. ומודעות הרביקו בחוצות ירושלים, כי עשרה "חכמים" נתאספו במקום אחד ויחרימו את ה"ראשון לציון" החדש. שני בטלנים שנחשדו. כי היו במושב ה"חכמים" האלה נתפשו ויכלאו בכלא.

מראכתנו על ידי אחרים. בעוד שקשה להרגיל את היהודים בכל הארצות לקחת לסכות אתרוני ארץ ישראל והם מהרין מתוך רגילות אחרי אתרוני יו, הנה אסרה ממשלת רומניא בשנה הזאת להכניס לגבול רומניא אתרוני היונים. ובל ארגו אתרונים שלא בא מארץ ישראל החרם מעבור את הגבול, רומניא עשתה זאת מטעם סוכימי כנלל הסכסוך המדיני, אשר בין רומניא ובין יו, על גזרות כאלה אנו מתפללים. ותגזור ענינו גזרות טובות.

קיסר וויכחלם הראשון ער היהודים. בספר הזכרונות של הנסיך חלודוויג האהנלאה, קנצלר הממלכה האשכנזית, שיצא עתה לאור ע"י בנו בלי רשות קיסר אשכנז, נזכרה גם דעת ווילהלם הזקן על אדות האנטישמיות. בשנת 1880, כאשר התחילה האנטישמיות להפשט ע"י בהן החצד שמקד, אסר הקיסר הזקן אל הנסיך האהנלאה, כי מעשי שמקד אינם טובים בעיניו, אבל לפי דעתו יעלה עמלו בתהו. ובכל זאת יש תועלה בהנועה, "למען הכניע מעט את גאון היהודים".

לפנים והיום. אליעזר עבד אברהם היה השדכן הראשון, הוא אמר: לא אוכל עד אם דברתי דברי, ובזמננו השדכן טרם יפתח פיו לדבר, ראשית לו לאכול לשבעה מהארוחה הערוכה לפניו. — עפרון היה הראשון להחברה קדישא בתנו אחות קבר למתים, והנה עפרן כתוב חסר, והיום בעל חברה כזאת הוא מלא. — יוסף היה הראשון אשר צבר והוביל תבואה לאסמי המלכות אחרי צאתו מבית-האסורים, ועתה יש מספיק תבואה לממשלה, שלא יצא ידי חובתו ובא אח"כ לבית-הספר באשמי"ו! מו"ח.

הערה. בגליון של סכות בותב הר"ר ר' יוסף זליגד כמאמרו "הפלה למליצים": אם יאמין איש באל אחד, שהוא בורא ומנהיג את כל העולם וקורא לו ואום או יופיטר אין השמות האלה נרועים משם בוג או גאטם. במח"ב הרב אין זה נכון, שהרי אסור להזכיר שם ע"ז בכל אופן שיהיה משום "ושם אלהים

פי' מסכת כלה רבתי

הראב"ן הירחי בעד המנהיג.

הספר העתיק הזה, מאת אחד מגדולי הקדמונים, יצא עתה לאור עפ"י כ"י ישן ממארוקו ע"י רב וחכם ספרדי עם מבוא נכבד מאד מאיר עינים והערות יקרות נכתבות בכשרון רב וביגיעה רבה בחריפות ובקיאית. ראוי לכל דורש תורה וחכמה ישראל לקנות את הספר החשוב הזה.

מחירו 3 כתרims.

לפנות אל המחבר:

Baruch Tolidano
Tiberias, (Palästina).

עת לדעת!

מורה צעיר ופדגוג אכן מבקש לו משרה או הוראה שעה ללמד שפת עבר ע"פ שיטה קלה ומנוסה. הנ"ך כבאור-מרעין, ספרות העברית וחנוך בדרך המיסרי ולהורות נתיב בים-התלמוד ומפרשיו. הרוצה באשר בנוי ישאל עלי אצל:

Abraham Dunkelblum, Podgórze,
Ringplatz Nr. 7. ע"ש A. Liebermann

ספור יצירת העולם

בהסכמת עם הרעה בהשתלשלות הכריאה (Evolutionismus) ועם הרעה באחרות מוחלטת ביקום התכל (Monismus)

מאת ד"ר שלמה רובין

יצא זה עתה לאור. בצורה נהדרה מאד. כל חובבי ספרי החכם הישיר יודו בעד הספר הנהדר הזה.

מחירו כתר אחד.

עץ הדעת

הוצאה שניה

(ההוצאה הראשונה אינה במציאות)

שמות והבן כל החכמות והמדעים למיניהם כתבנית עץ עם שרשיו וענפיו

מאת ד"ר שלמה רובין

הבן הספר מענין מאד לכל דורש מרע.

המחיר 40 העלער עם המשלוח

למו"ם ראב"א.

שני הספרים נמכרים אצל המו"ל:

Josef Fischer, Buchdruckerei, Krakau,
Grodgasse 62.

יצא לאור כמהרורה שניה מוגדלת

שירי ציון

65 שירים בעברית, שרנונית פולנית ואשכנזית. המחיר עם פורטו 50 הלר, כחול"ל 50 פפעיני. להקונים 10 אבומפלים 20% רבמ.

לשירי ציון הנ"ל הופיע ג"כ אצלנו

קביז מנגינות

לשיר ולנגן בכנור, נדפס בהתבליה ההדרר מעובד ע"י המנגן הידוע מר ה. עתרליך. המחיר עם פורטו 1 כתר, בחול"ל 1 מארק. הכחיר ישלם מראש. מרקאות הפוסתה מתקבלות. — הכתבת.

Verein „Zion“ Nadwórna, Galizien

דיא געווינגע
נאראנטירט
דער שטאאט.

גליקה-אנצייגע.

גרעסטער טרעספער
עווענט.
600 000 מארק.

אינלאדונג צור בעטהייליגונג אן דען

געווינן-שאנסען

דער פאם שטאאטע האמבורג נאראנטירטען גראסען געלד-לאטעריע אין וועלכער

9 מיליאנען 248,485 מארק

זיכער געוואונען ווערדען מיססען.

דיא הויפטגעווינע דיעזער פארטהייליגטען געלד-לאטעריע זינד פאלגענדען נאמליך: דער גרעסטמעגליכסטע געווינן איזט אים גליקליכסטען פאללע: 600,000 מארק

1 געווינן א	40,000	1 פרעביע א	300,000
7 געווינע	30,000	"	200,000
1 געווינע	20,000	"	60,000
1 געווינן	15,000	"	50,000
11 געווינע	10,000	"	45,000
"	5,000	"	40,000
"	3,000	"	35,000
"	2,000	"	30,000
"	1,000	"	100,000
"	300	"	60,000
"	200	"	50,000

אום גאנצען ענטהאלט דיא לאטעריע, וועלכע אויס 7 קלאסען בעשטעהט, 94,000 לאזע מיט 45,550 געווינען אונד 8 פרעביען, זאדאסס נאדעצו דיא העלפטע אללער לאזע זיכער געווינען מיט.

דער גרעסטמעגליכסטע געווינן 1-שטער קלאסע בעטראגט אים גליקליכסטען פאללע 50,000 M. שטייגט אין דער 2-טען קל. אויף 55,000 M. אין דער 3-טען אויף 60,000 M. אין דער 4-טען אויף 65,000 M. אין דער 5-טען אויף 70,000 M. אין דער 6-טען אויף 80,000 M. אין דער 7-טען אויף 600,000 M.

פיר דיא ערסטע קלאסע, דערען ציעהונג אטליך פֿעסטגעזעצט, קאסטעט:

דאס גאנצע אריגינאללאז נור	לארס	6	אדער קראנען	7
דאס האלבע אריגינאללאז נור	מארק	3	"	3.50
דאס פינפטעל אריגינאללאז נור	מארק	1.50	"	1.75

דיא אינלאגען פיר דיא פאלגענדען קלאסען זאוויא דאס גענויע געווינן-פעריצייכ-ניס זינד אויס דעם אמטליכען מיט שטאאטסוואפפען פערועהענען פערלאזונגס-פלאן ערויכטליך. דען איך אויף וואונש אים פאראויס גראמיס אונד פראנסא צווענדע. יעדער דער בעטהייליגטען ערהעלט פאן טיר נאך שטאטטענהאפטער ציעהונג זאפארט דיא אמטליכע ציעהונגסליסטע אונאויסגעפארדערט צוגעזאגט.

דיא אויסצאהלונג אונד פערווענדונג דער געווינענדער

ערפאלגט פאן מיר דירעקט אן דיא אינטערעסענטען פראמפט אונד אונטער שטרענגסטער פערוויגענעהייט.

בעשטעלונגען ערביטע פער פאסטמאנווייזונג אדער אויך געגען נאכנאמע.

מאן ווענדע זיך דאהער מיט דען אויסטרעגען דער נאהעכעפאר-

שטעהענדען ציעהונג האלכער. זאנלייך יעדאך ביז צום

1. נאוועמבער ד. י.

פעטררויענספאלל אן

Samuel Heckscher senr.

Bankgeschäft in HAMBURG.

HOTEL LONDRES

Krakau, Stradom. Inhaber Salomon Wasserlauf.

הערפֿאָרראגענדעם בעליעבטעסטעם האטעל דער יודישען קויפמאנסוועלט, אים צענטרום דער שטאדט, שעהנע צימער, גוטע קיכע, שמרענגס כשר פֿיר זאממערסעזאן שעהנען גארטען איינגעריכטעט. פֿיר פֿרעמדע געסטע, וועלכע ערצטע ברויכען בעסטענס געאייגענטע.

עמפֿאָהלען צו ביליגסטען פרייזען.

רוסישער טהע

פאן קראנען 4 ביז 10 פער ק"ג לאזע און געפאקט. פיר צופרערענע-

הייט ווירר נאראנטירט. ביי

L. Apermann, Brody.

פיפֿען

פיינע בעהמישע ארט אויס האלץ פיר ביער עט וויין פאן נוממער 1—4 א 26

העלער בייא

L. Apermann, Theehandlung Brody.

תורה עם דרך ארץ

נית הספר הלשון נכל הממלכה, אשר נו ירכשו להם נבי יהודים תורה ומסך ישרי גמור ציחד עם ודעי צה"ס הכלליים — אשרי האיש, שיכול לשלוח את נט אל

הגמנויים העברי

אשר צוונגלרטי נראד חסת הנגנת חנז הנאון דיר מליד יונג. שס ילמדו תלמידים כל עניני הלמוד של גמנויים וגם תורה, מ"ך, קדוק, ש"ס ומפדשים, ויחנכו בדרך החורה וי"ס. תלמידים ונגליזיל ילמדו פס גס פולנית ועליהם להחזק בחמלקת הסכנה פס נשפת אשכנז. מליד הלמוד, המען ומחנכת כשרים ומחמשים כתר לחדש ולמעלה. יתר הפדשים וודיע:

Rabbiner Dr. M. Jung
Ung.-Brod (Mähren).

הוצאת הספר

עולמנו

(קובץ ספרים יוצאים לפרקים — ע"ד שאלות עולמנו העברי)

יצא לאור ספר ראשון

„עם הזרם“

מאת ד"ר יוסף כרוזנר.

מחירו 25 קאפ. עם פארטא 29 קאפ. המכירה הראשית נמסרה להברת „אחיאסף“ Verlag »ACHIASAF« Warschau Postfach Nr. 25.

ערשטע קראקיער מיט עלעקטרי-שער קראפט בעטריבענע

כשרה

דאמפף-עלכוואארען

פאבריק

מיט דען בעסטען מאדערנסטען מאשינען, ערצינגט שענע פרימא סאלאמי וועראנזער, ברוסט שינ-קען, קרענוירסטעל א. ו. ו. פער-זעהען מיט הכשר של הכיר"צ רפה. עמפפיעהלט צו

בירדינסטען פרייזען.

אויף פערלאנגען ווירד פרייז-

קוראנטע עט הכשר איינגעשיקט.

Emanuel Glaser

KRAKAU, Bozego-Ciata 8.

גאנזע-פעטמ

ראהעס אונד געקאכטעס פערווענדעט מעגליך פרישעס

Juda Zins in Husiatyn (Galizien).

פרייזע אונד הכשרים מגרולי רבני ומננו

וענדע אויף פערלאנגען.

Nicht lesen

allein, sondern probieren muss man die altbewährte medizinische **Steckpferd Lilienmilchseife** von **BERGMANN & Co.** Dresden und Tetschen a/E. vormals Bergmann's Lilienmilchseife (Marke 2 Bergmänner) um einen von Sommersprossen freien und weissen Teint, sowie eine zarte Gesichtsfarbe zu erlangen.

Vorrätig à Stück 80 Heller in den meisten Apotheken, Droguerien Parfümerien und Friseurgeschäften.

ERSTES SPECIAL-HAUS
von Echten Grammophone-Phonographe
 Engros & Endetail
JOSEF WECHSLER
 KRAKAU und WARSCHAU.
 in Krakau, Grodgrasse 71/II

עמפיעלט עכטע קאנצערט גראמאפאן זיכט גור מיט מארקע, שרייבענדער ענגעל.
 דיעזיגע אויסוואהל פאן יודישען אונד העבראישען פלאטמען. — עכטער קאנצערט-גראמאפאן מיט מארקע, שרייבענדער ענגעל, זאמט 10 פלאט-מען גור 3 פראדן. נייעמאנד זאל דיעזע בעסטע געלעגענהייט פערזוימען.
 פרייזקוראנטע עט הויפטער צייכניסע אויף פערלאנגען גען גראט. אונד פראקא

Gründungsjahr 1877.

מעבעל-לאגער
ערשטען ראנגעס

עמפיהלט זיין רייך אסארטירטעם לאגער פאן שלאף-עם שפייזעזימטער, סאלאן-עם הערערענצימטער-איינריכטונג-גען. נייעסטע פאסאן פאלידעסטע אויס-פיהרונג צו קאנקורענצלאזען פרייזען.

Wolf Kaufmann, Lemberg,
 Lukosińskigasse 4.
 וויז א ווי דעם נייעם מוזעאום.

כסף הדש = Argent plaque

אני שולח לכל קצוי ארץ ואיים רחוקים במחיר מצער, להתחרות נגד כל בתי חרושה, וכל החפץ לסחור ולראות שבר טוב בעמלו ישלח משאלותיו ישר בצירוף דמי קרימה על שמי

Jos. Kapelusz, Krakau

12 כפוח, מזלגות, או סכינים חדים 7 פל. 2 מנורות (Chandeliers) גבוהות 27 צנטימטר 2.60 פל.; 29 צמ"מ 2.85 פל.; 32 צמ"מ 3 פל.; עם כוכב ציוני "מגן דוד" 25 צ"ל יוהר; מפותחים ומצוירים ואריות או בוכבי ציון מזהבים 38 צמ"מ 4 פל.; כוס לקידוש מזהב 70 צ"ל.; קנה כושם (Boîtes à psom) להבדלה, מעשה רשת 65 צ"ל. עץ החיים לס"ה מזהבים עם 12 פעמונים 10.50 פל. כתר תורה, עטרת הפארת כלילה יופי 12 פל. מנורות לחנוכה הרבה מינים מן 1.50 עד 15 פל. וכן כל כלי הבית מינים הרבה מאד. הבל במקת הושה למוחרים להשתכר בעין יפה. החפץ בכוס או קנה בשם לדוגמא ישלח המחיר ונוספות 18 צ"ל, יקבל החפצים חפשי בטוח. בכל מקום שהוא. אות מפותח 3 צ"ל. ואשר לא יושב בעיני הקונה יקובל חזרה.

כשרה
פפלאנצען-בוטטער

די אללער בעסטע ריינסטע פפלאנצען-בוטטער ערועטצט פאלשטענדיג שמאלץ עט נאטורבוטטער. אונטערשיידעט זיך פאן אנדערען עהנליכען פאבריקאציאנען דורך איהרען בוטטערארטיגען געשמאק, מארקע

"PRIMAOL"

הבשר מבד"צ דק"ק קראקא. אויך שפע-ציאליסט אין טראקענעם אבסט-עקספארט.

S. Kragen, Podgórze.

למדו היטב!

המורה המוכחה מר יצחק סלוגמאן ברחוב דיעטל מספר 38 בקראקא מקבל תלמידים, ללמדם בביתו הנ"ך ורקדוק וגמרא ולכתוב עברית. תלמידים מחוץ לקראקא ימצאו דירה בביתו ומוזן טוב. על טיב שמת הלמוד יעידו כל האבות, שמסרו בניהם על ידו.

נאה דורש

כולל דרשות ובאורים בתנ"ך ואגדה, אשר דרש ויטיף הרב החכם הסופר והמטיף המהולל מו"ה **בן-ציון אייזענשטאט**. בו דרשות לימים נוראים, לחנים ומועדים, לציוניות, לנשואין ולב"מ, אין ערוך לספר זה בין כל ספרי הדרוש.

מחירו 50 סענטים.

להשיגו אצל הר"ח המחבר עפ"י כתבתו:
B. Eisenstadt, 78 Chrystiest
 New-York, America.
 עם מחברים יחליף המחבר ספרי כספריהם.

וויר ברינגען היערמיט דעם פ טי פובליקום צור קעננטנים, דאס דיע רענא-מירטע לעמבערגער

כשר-זעלכווארענפארק

דער פירמא פאסטעט קאמפ. נונמעהר אין דען בעזיטץ דער פירמא

בראנקשטיין עט פרענקעל

איבערגעגאנגען איז. די פאבריק איזט יעמזט מיט דען נייעסטען מאשינען פער-זעהן אונד ערצייגט די שענסטען סאלאמי, זאווי אלע פערשידענען זעלכווארען-סארטען צו ביליגסטען פרייזען. שמעהט אונטער אויפזיכט דעם בידעצ דפה.

Blankstein & Frenkel,
 Lemberg, ul. Gazowa 10.
 הויפט פיליאלען אין לעמבערג:
 קארל-לודוויג שמראסע 41, באימוף 18
 כאושניצא 20.

משון עברי בקראקא.

בבית ספרנו יגדלו הנערים ביראת שמים ובדרכי התורה, ילמדו תורה, רש"י, נ"ך, גמרא, ש"ע, שפת עבר ותולדות ישראל ע"י מורים ממחים לומדים מפלנים. ומלבד זה ילמדו כל למודי משון (דעאלשולע) ע"י פרפסורים ממחים מכה"ס של הממשלה.

שפת הלמוד רכז למודי חדש עברית.

לאשכנזית אשכנזית, לשאר למודי חל פלנית. בסוף כל חצי שנה יקבלו התלמידים אחרי הבחינה תעודות, שערבן כערך התעודות בכה"ס של הממשלה. לתועלת התלמידים, אשר לא הוכנו למדי בלמודים עברים או לועזים, יפתח אי"ה כט"ו אקטובר

האולם

מדרגת ההכנה לכל כושל ובמך השנה יוכל לעלות אל המדרגה הראשונה. כל אשר לו דבר את בית הספר יפנה אל המנהל:

Rabb. Dr. Josef Seliger, Krakau, Zielonagasse 7.

פיר ברוכליידענדע

ראדיקאלע הילפע אהנע אפערצאצאן. פערלאנגען זיא גראטים אונד פראנקא דיא נייא ערשיענענע בראשיערע פאן מ. פרייליך, ספעציאליסט פיר ברוב-ליידענדע אונד ערפינדער דער ק. ק. פאמ. באנדאזען, אין לעמבערג, גראדעצקא-נאסטע 35.

כל חוכה מכרח כבא ארי רימים אחרים

PATENTE aller Länder erwirkt

Dr. FRITZ FUCHS

beedeter Patentanwalt.

Mitarbeiter: **INGENIEUR A. HAMBURGER** Telephone **2460**

Wien VII. Siebensterngasse 1.

Gratis und franko

verlangen Sie meinen neuen illustrierten Preiscurant über 1000-Abbildungen von **Uhren, Juwelen, Musikinstrumente etc.**

Warenhaus
CH. KAPELUSZ
 KRAKAU

Echte Nickel Taschenuhr Marke »System Roskop Patent« genau gehend samt Nickelkette K 3.70, 3 Stück K 9.80.

Versand per Nachnahme oder Vorherschenduug des Betrages.

!!! הוראה עברית !!!

הנני מקבל תלמידים להביאם לידי שלמות בכל מקצועות השפה העברית, הן בתורה נביאים וכתובים, והן ברקדוק השפה ובקריאה, בכתובה ובדבור. מאות תלמידי אשר למדו אצלי את השפה על בוריה הנם תעודתי היותר טיבה.

שבה וואלקאוסקי
 Miodowa 9.

Wyd.: N-fali Hof. S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer
 Drukiem S. L. Deutschera w Podgórzu